

Учень убивці

Автор:

[Робін Хобб](#)

Учень убивці

Робин Хобб

Світ Елдерлінгів. Сага про Тих, хто бачить #1

У могутньому краї Шість герцогств живе Фітц – позашлюбний син принцанаступника. Хтось гаряче жадає його смерті, аби хлопчик у жодному разі не отримав право правління та володіння тронном. Від смерті його рятує дідусь-монарх. Тепер Фітц у безпеці, він мешкає в королівському палаці. Та несподівано в кімнаті хлопця з'являється таємничий старий на ймення Чейд. Ця зустріч назавжди змінює життя Фітца. Він стає на шлях асасина – холоднокровного шпигуна-убивці. Тим часом Шість герцогств страждають від набігів піратів-острів'ян. Ті, хто опиняється в їхньому полоні, назавжди втрачають людяність та інтерес до життя... Щоб захистити свій край, Фітц і Чейд вирушають у небезпечну фантастичну подорож.

Обережно! Ненормативна лексика!

Робін Гобб

Учень убивці

Присвячується принцам убивців Гайлзу, Рафаелю та Фредді

Розділ 1

Історія з давніх-давен

Історію Шістьох герцогств не можна писати без історії Провісників її панівної династії. Початок її сягає часів, які настали задовго до заснування Першого герцогства. І якщо ми вже згадали за нього, то варт обов'язково розповісти про острів'ян-піратів, які грабували населення на берегах з більш помірним і м'якшим кліматом, аніж на зледенілих берегах Зовнішніх островів. Але нам невідомі імена цих пращурів.

Про першого короля також не збереглося майже нічого, окрім імені та ексцентричних легенд. Ім'я його було досить просте – Тейкер Завойовник. Напевне, через це ім'я в його династії з'явилася традиція називати доньок та синів словами, які відображали їхнє життя й існування. Згідно з народними віруваннями, імена новонароджених прив'язані магічним чином, тому королівським нащадкам не можна було змінити характеристичні риси, які передавали їхні імена. Вони заповідали їм пройти крізь вогонь, солону воду та могутні вітри. Так нам розповідають нині. Можливо, колись і був такий обряд, хоч це звучить як казка. Але історія свідчить, що не завжди треба прив'язувати дитину до якоїсь одної риси...

Мое перо починає тремтіти, а затим випадає з рук, хоч я й міцно його тримаю, і залишає хвилясту чорнильну ляпку на папері Федврена. Я зіпсував ще один аркуш доброго матеріалу і, здається, марно. Цікаво, чи вдасться мені написати цю історію. Либонь, кожну її сторінку буде просякнута гіркотою, хоча я гадав, що вона вже давно минула. Я вважав, що вилікував свої душевні рани, але тільки-но беру в руки перо й папір, мій дитячий біль починає вилитись у вигляді чорнила кольору морської хвилі. Потім мені починає здаватися, що кожна акуратно виведена літера роздряпує мої давні багряні шрами.

Федврен і Пейшенс[1 - Терпляча (англ.). – Тут і далі примітки перекладача.] завжди охоче обговорювали можливість написання історії Шістьох герцогств,

тому я переконав себе, що варто спробувати, бо це допоможе відвернути увагу від свого болю і вбити час. Але я збагнув, що кожна історична подія пробуджує в мені власні почуття самотності та втрати. Боюся, що доведеться повністю відкласти цю роботу або ж я усвідомлю, що ці події зробили мене таким. Починаю працювати знову й знову, але виявляється, що я пишу про свої власні починання, а не про джерела історії цього краю. Я навіть не знаю, кому намагаюся пояснити свої почуття. Мое життя було сплетінням таємниць, які зараз розкривати ще небезпечніше. Викласти свої думки на гарному папері, щоби потім він згорів і став попелом? Можливо.

Я пам'ятаю себе з шести років. До цього мое минуле – прірва, через яку не можу перескочити, як би не напружував своєї пам'яті. Отже, до того дня в Мунсеї була порожнеча. Але тоді все раптово почалося, ще й так яскраво і виразно, що я був спантеличений. Іноді ті спогади здаються такими цілісними, що я починаю сумніватися: невже це відбувалося зі мною? Можливо, то лише оповідки сотень кухарок і кухарчат та ватаг конюхів, які пояснювали одне одному причину моєї присутності. Можливо, я чув цю розповідь так часто й зі стількох джерел, що тепер мені вона здається власним спогадом. Хіба це все результат того, як шестирічна дитина щиро сприймає навколишню дійсність? Або ж такі цілісні спогади є результатом яскравої дії Скіллу та зілля, яке я вживав, щоби перебороти свою залежність від Скіллу, адже те зілля спричиняє власні біль та жагу. Найімовірніше, все трапилося через останнє. Скоріш за все, так і є, хоч я й сподіваюся, що ні.

Фактично цей спогад має фізичний вплив; прохолодно-сірий присмерк, дощ, який лив так нещадно, що я був як мокра курка, заледеніла бруківка на вулицях химерного міста, навіть жорсткий затиск велетенської загрубілої руки, яка тримала мою маленьку ручку. Іноді я з подивом згадую про ту грубу кінцівку, міцну і впевнену. Вона не давала мені оступитися на слизькій вулиці, але й не давала уникнути своєї долі. Та рука була такою ж безжалісною, як і крижаний сірий дощ, що виблискував на вкритій гравієм доріжці. Вона вела до величезних дерев'яних дверей масивної будівлі, яка височіла в місті як фортеця.

Двері були досить високими не лише для шестирічного хлопчика, але й для людей велетенського зросту. Навіть мускулистий старигань, який нависав наді мною, на тлі цих дверей мав вигляд коротуна. Мені вони здавалися дивними, хоча я не можу навіть згадати, які двері чи помешкання були для мене знайомими. Але точно не ці вигравіювані двері з чорними залізними завісами, прикрашені головою оленя та дверним молотком із блискучої латуні. Я згадую

сльоту, якою просяк мій одяг, а мої ноги промокли та змерзли. Але я не можу пригадати, чи я йшов останніми слідами зими, чи мене вели. Ні, все почалося тут, перед цими дверима цієї фортеці, коли той високий чоловік тримав мене за руку.

Нагадувало початок лялькового шоу: завісу відкрито, і ось ми стоїмо перед тими величезними дверима. Старигань узяв латунний молоток і тричі постукав по пластині, яка лунко заgrimіла під його ударами. Потім ми почули голос з-за «сцени»: не з-за дверей, але позаду, на тій дорозі, яку щойно пройшли.

– Тату, будь ласка! – благала якась жінка. Я озирнувся, але знову почав іти сніг, запорошуючи очі та прилипаючи до коміра, неначе мереживо. Не пам'ятаю, чи я когось побачив. Певна річ, я не намагався вирватися з рук стариганя й не кричав «мамо». Натомість стояв, як глядач. Усередині будинку я почув гупання чобіт і звук засува.

Жінка закричала востаннє. І досі чітко чую її розпачливий голос. Тепер я розумію, що він належав достатньо молодій жінці.

– Тату, будь ласка, благаю!

Рука, яка тримала мене, затремтіла, але я не знаю від чого – від страху чи інших почуттів. Старигань нахилився зі швидкістю чорної ворони, яка хапає хліб із землі, й підняв кавалок брудного льоду. Він мовчки жбурнув його, вклавши в кидок усю свою силу і лють. Я зіщулився, залишаючись на місці. Не пригадую, чи були якісь зойки або звук удару об чиєсь тіло; пам'ятаю, як двері відчинились і старому довелося швидко відступити назад, тягнучи мене за собою.

Потім було таке: чоловік у проймі дверей не був слугою, як я міг би собі уявити, почувши цю розповідь. Пам'ять підказує мені, що то не ввічливий слуга, а воїн, який уже почав старіти, і з животом, у якому було більше жиру, ніж м'язів. Він зміряв нас підозріливим поглядом знизу вгору, притаманним воїнам, а потім застиг на місці, чекаючи, доки ми розповімо, чому прийшли.

Гадаю, це злегка вивело стариганя з рівноваги. Він не злякався, а скорше розсердився, бо раптом відпустив мою руку, схопив мене за комір і жбурнув уперед, як щеня, котре показують новому потенційному господарю.

– Я привів тобі хлопця, – скрипучим голосом промовив він.

Але вартовий і далі витріщався на стариганя без осуду і навіть без інтересу. Тому той уточнив:

– Я годував його шість років, а від його батька не було жодної звістки! Він ні разу не приїхав і навіть не дав ні копійки, хоча моя донька пояснила, що нагуляла цього байстрюка і його батько знає про це. Я більше не годуватиму його і не гнутиму горба, щоб його вдягати. Хай цим займається той, хто його зробив. А в мене своїх проблем по вуха. Моя жінка старіє, а я ще мушу годувати й утримувати його матір. Бо жоден чоловік її не захоче, поки це щеня крутиться в неї під ногами. Тому візьми його і передай батькові.

Старий так різко відпустив мене, що я перечепився через кам'яний поріг під ногами у воїна. Я влаштувався навсидячки. Наскільки пам'ятаю, не дуже забився й підвів голову, щоб подивитись на подальший розвиток подій між двома чоловіками.

Воїн поглянув на мене, злегка стиснувши губи. Він дивився без осуду, просто оцінюючи мене.

– Чий він? – запитав воїн. У його голосі не було цікавості; він просто уточнював деталі, щоб доповісти нагору.

– Чівелрі, – відповів старигань і одразу ж обернувся й поважною ходою вийшов на бруківку. – Принца Чівелрі, – додав він, указуючи мій титул. Старигань навіть не обернувся. – Його батько – король-в-очікуванні. Тож хай сам його виховує і радіє, що принаймні став батьком.

Воїн провів старого поглядом, потім мовчки нахилився й відтягнув мене за комір, щоб зачинити двері. На коротку мить воїн відпустив мене, щоб зрушити засув, а затим подивився на мене без жодного подиву. В його очах читалося лише стоїчне сприйняття солдатом дивних моментів його служби.

– Хлопче, вставай і йди туди, – промовив він. Я рушив за ним тьмяним коридором повз просто уряджені кімнати. Вікна досі були зачинені, щоб не впускати зимового холоду. Нарешті я дійшов до ще одних зачинених дверей. Ці були зроблені з червоного різьбленого дерева. Там вартовий зупинився і швидко поправив одяг. Я чітко пам'ятаю, як він став на одне коліно, щоб осмикнути мою

сорочку і пригладити волосся кількома різкими рухами. Але досі не знаю, чи це було проявом чуйності, оскільки я сподобався воїну, або він просто турбувався про те, щоб доправити мене у відповідному стані. Вартовий піднявся і постукав у подвійні двері. Не дочекавшись відповіді (або я просто її не почув), він відчинив їх і заштовхнув мене в кімнату поперед себе.

Порівняно з коридором тут було тепло, а сама кімната уряджена ліпше, ніж інші порожні помешкання. Пригадую, там було трішки меблів, килими і штори. На полицях у безладі лежали якісь скрижалі та манускрипти. Таке буває лише в затишних, обжитих кімнатах. У масивному каміні палав вогонь, наповнюючи помешкання теплом і приємним хвойним запахом. Під кутом до каміна стояв величезний стіл. За ним сидів кремезний чолов'яга. Він схилився над купою паперів, насупивши брови. Чоловік не одразу поглянув угору, тому я кілька хвилин дивився на його скуйовджене темне волосся.

Коли він звів голову, то швидким поглядом своїх темних очей охопив і мене, і вояка.

– Ну, Ясоне, що це? – запитав чоловік. Попри свій юний вік, я відчув у його голосі покірність, хоча його так грубо відірвали від роботи.

Вартовий злегка підштовхнув мене, і я опинився на кілька кроків ближче.

– Принце Веріті... сір, його привів старий селянин. Сказав, що це байстрия принца Чівелрі.

Кудлатий чоловік декілька хвилин спантеличено розглядав мене. Потім його обличчя осяяло щось на кшталт здивованої усмішки. Чоловік піднявся і, взявши руки в боки, подивився на мене згори вниз. Мене не налякав його в'ідливий погляд; здавалося, йому щось дуже сподобалося в моїй зовнішності. Я з цікавістю подивився на нього. У чоловіка була коротка чорна борода, така ж густа і скуйовджена, як і його чуприна, обвітрені щоки та кушуваті брови над темними очима. Груди випнуті, а сорочка мало не тріщала на могутніх плечах. Квадратні кулаки свідчили про те, що чоловік звик до фізичної праці, хоч на його правій руці були ляпки від чорнила. Доки він дивився на мене, його усмішка розпливалася на обличчі. Затим чоловік пирхнув:

– Чорт забирай, – нарешті сказав він. – У хлопця очі Чіва, еге ж? Присягаюся плодючою Едою, ніхто не очікував такого від мого прославленого і благочестивого брата!

Воїн не зреагував жодним чином, хоча ніхто від нього цього й не сподівався. Він незворушно стояв, чекаючи подальших розпоряджень. Солдат є солдат.

Чоловік і далі дивився на мене з цікавістю.

– Скільки йому років? – запитав у вояка.

– Селянин сказав, що йому шість, – вояк підняв руку, щоб почухати щоку, але згадав, що доповідає, і опустив руку.

– Сір, – додав він.

Чоловік, здається, не помітив порушення дисципліни. Він дивився на мене своїми темними очима, і його усмішка розпливалася все більше й більше.

– Значить, це сталося близько семи років тому. Її животу потрібен був час, щоб вирости. Чорт забирай, так. Це був перший рік, коли ч'юрди намагалися перекрити прохід. Чівелрі заганяв їх до нас упродовж трьох-чотирьох місяців. Скидається на те, що не лише їх. Але хто б міг подумати?

Він помовчав, а потім різко запитав:

– Хто його мати?

Вартовий збентежено поворухнувся й відповів:

– Не знаю, сір. На порозі стояв лише старий селянин. Єдине, що він сказав, що це байстрюк принца Чівелрі й він не збирається ні годувати, ні одягати цього спиногриза. Просив передати, що хай тепер за ним батько доглядає.

Чоловік знизав плечима, наче йшлося про якусь дрібницю.

– Хлопець на вигляд доглянутий. Б'юсь об заклад, що за тиждень-два вона ридатиме на кухонному порозі за своїм щеням. Тоді й дізнаємось, а може, й раніше. Хлопче, як тебе звуть?

Його жилет був застебнутий фігурною пряжкою, схожою на голову оленя. Зроблена з латуні, вона виблискувала жовтим, а коли на неї падало полум'я – червоним.

– Хлопець, – відповів я. Не знаю, можливо, я просто повторював те, як мене назвали чоловік та вартовий, чи то дійсно в мене не було імені. На мить на обличчі чоловіка проступив подив. Навіть жаль. Але це почуття швидко зникло, і тепер чоловік просто виглядав розгубленим чи злегка роздратованим. Він знову подивився на карту, яка чекала його на столі.

– Ну, – сказав чоловік, порушивши тишу. – Щось треба з ним робити, принаймні доки Чів не повернеться. Ясоне, нагодуй хлопця і облаштуй йому місце для сну, хоча б на сьогодні, а я поки подумаю, що з ним робити завтра. Не можна, щоб королівські бастарди тинялися в селі.

– Сір, – відповів Ясон. У його голосі не було ні згоди, ні незгоди. Він просто виконував наказ. Ясон поклав мені важку руку на плече й повів назад до дверей. Я трохи неохоче покинув цю яскраву, затишну і теплу кімнату. Мої змерзлі ноги почали німіти. Я хотів zostаватися тут якнайдовше, щоб добре зігрітися. Але вартовий міцно тримав мене, і за якусь мить я знову опинився в холодному й похмурому коридорі. Після теплої та світлої кімнати він здавався ще темнішим. Я намагався встигати за вартовим, поки він ішов звивистими коридорами. Можливо, я рюмсавав або йому набридло те, що я відстаю, бо він раптом обернувся, підняв мене, як пір'інку, і посадив собі на плече.

– Дрібне зашмаркане щеня, – незлостиво буркнув вартовий і далі поніс тими лабіринтами. Нарешті ми дісталися до маленької кухні, осяяної жовтим світлом. Там на ослонах сиділи інші солдати. Вони іли й пили за великим подряпанним столом навпроти каміна, удвічі більшим за той, що я бачив у попередньому приміщенні. На кухні пахло іжею, пивом, чоловічим потом, вологим шерстяним одягом, а також димом і жиром, який скапував у полум'я. Уздовж стіни стояли голови кабанів та діжечки, а зі сволоків звисали темні шматки м'яса. На столі безладно громадилась іжа та посуд. Вартовий зняв шматок м'яса на рожні й кинув на кам'яну плиту. Мій шлунок одразу дав про себе знати, коли я почув сильний аромат. Ясон різко посадив мене у найближчий до вогню куток і

поторсав лікоть чоловіка, обличчя якого було приховане за кухлем.

- Гей, Барріче, - безцеремонно промовив Ясон. - Тепер це щеня для тебе.

Він відвернувся від мене. Я зацікавлено спостерігав, як той відламав шмат завбільшки зі свій кулак від темної хлібини. Потім вартовий дістав ніж з-за пояса, щоб відкряти кавалок від кружала сиру. Він тицьнув мені їжу, а затим, підійшовши до каміна, почав відбатовувати солідний кусень м'яса - порцію для дорослого. Я, не гаючи часу, запихався хлібом та сиром. Барріч (чоловік, що сидів біля мене) поставив кухоль і зиркнув на Ясона:

- Що це? - спитав він, точнісінько як той чоловік у теплій кімнаті. Його волосся та борода теж були скуйовджені, але він мав вузьке квадратне обличчя. Було видно, що він багато часу проводить просто неба. Його очі були радше карими, аніж чорними. Барріч мав довгі й умілі пальці, й від нього відгонило кіньми, собаками, кров'ю та шкірою.

- Барріче, будеш за ним наглядати. Так наказав принц Веріті.

- Чому?

- Ти ж служиш Чівелрі, еге ж? Ходиш за його конем, собацюррами та соколами?

- Ну?

- Тому тобі треба дивитися й за цим малим байстрюком, принаймні доки не повернеться Чівелрі й не придумає, що з ним робити.

Він простягнув мені шматок м'яса, який стікав жиром. Я неохоче відвів погляд від хліба з сиром, на які налягав, але м'яса теж хотілося. У відповідь на мою дилему вартовий знизав плечима і проявив практичність у дусі типового солдата, недбало жбурнувши м'ясо на стіл збоку від мене. Я запхнув до рота весь хліб, який туди вмістився, й підсунувся до м'яса.

- Байстрюк Чівелрі?

Ясон знизав плечима, наминаючи хліб із сиром та м'ясом.

– Так сказав старий селянин, який покинув його тут.

Він поклав м'ясо та сир на кусень хліба, відкусив чималий кавалок, а потім промовив з набитим ротом:

– Він сказав, що Чівелрі повинен радіти своєму нащадку, тому буде його сам годувати й піклуватися про нього.

На кухні настала раптова тиша. Чоловіки перестали їсти, облишили хліб, кухлі й таці та обернулися до Барріча. Той обережно відставив кухоль від краю столу. Він говорив тихим і впевненим голосом, чітко вимовляючи кожне слово.

– Якщо мій пан не має спадкоємця, то на те воля Еди, а не його чоловічого ества. Леді Пейшенс завжди була дуже вразливою і...

– Наставляй кишню! – швидко відповів Ясон. – Он сидить доказ того, що з чоловічим духом твого пана все добре. Тож годі базікати!

Він похапцем витер губи рукавом.

– Він справді схожий на принца Чівелрі. Навіть його брат це сказав недавно. Якщо леді Пейшенс не може доносити дитини, то це не провина принца-наступника...

Барріч раптово встав. Ясон похапцем відступив на кілька кроків назад, але зрозумів, що очі Барріча націлені на мене, а не на нього. Той схопив мене за плечі й повернув до вогню. Потім міцно взяв за підборіддя й підняв мою голову. Я упустив і хліб, і сир. Але Барріч не звернув на це жодної уваги; він повернув моє обличчя до вогню і вивчав, як карту. Мій погляд перетнувся з його. Він був такий дикий, наче впізнав у мені свого кривдника. Я хотів відвернутися, але затиск Барріча не давав цього зробити. Тому я спробував відповісти йому поглядом, у який вклав стільки непокірності, скільки міг, і помітив, що його невдоволення раптово змінилося. Тепер на обличчі Барріча можна було прочитати щось на кшталт невпевненого подиву. Нарешті він на мить заплющив очі, наче від болю.

– Леді дуже болісно сприйматиме це, – м'яко сказав Барріч. Він відпустив мою щелепу й незграбно нахилився за хлібом та сиром, які я впустив. Барріч обтрусив

іжу й подав мені. Я витріщився на грубу пов'язку на його правій литці та над коліном. Вона заважала йому зігнути ногу. Барріч знову сів і наповнив свій кухоль із глечика. Він випив, дивлячись на мене поверх своєї посудини.

– Хто ж нагуляв його від Чівелрі? – необережно запитав чоловік на іншому кінці столу.

Барріч кинув різкий погляд на того чоловіка, опустивши кухоль. Він помовчав кілька секунд, і в приміщенні знову зависла тиша.

– Я вже сказав, що це справа принца Чівелрі, ким була його мати, а не тема для кухонних баяндрасів, – тихо промовив Барріч.

– Хай буде так, – раптово погодився вартовий, а Ясон кивнув на знак згоди, як птах, що залицяється до своєї самиці. Незважаючи на мій юний вік, мені було цікаво, що ж то за чоловік з перев'язаною ногою, який міг присадити цілу компанію брутальних солдатів лише самим поглядом чи словом.

– У хлопця немає імені, – Ясон першим порушив тишу. – Він просто відгукується на хлопця.

Здається, це приголомшило всіх, навіть Барріча. Знову настала тиша. Я доїв хліб із сиром та м'ясом, запивши їх кількома ковтками з кухля Барріча. Всі поступово розходилися по двое-трое. Барріч сидів на місці, пив і дивився на мене.

– Ну, – промовив він, – знаючи твого батька, він вчинить чесно і так, як йому належить. Але лише Еді відомо, як він вирішить, що належить зробити. Напевне, те, від чого йому буде найбільше боляче.

Він ще хвильку подивився на мене, нічого не кажучи.

– Наівся? – врешті запитав він.

Я кивнув. Він різко встав і відштовхнув мене від столу.

– Тоді ходімо, Фітце, – сказав він, вийшов із кухні й пішов іншим коридором. Через свою ногу, яка не згиналася (та й пиво далось взнаки), він не міг швидко

рухатися, тому я з легкістю встигав за ним. Нарешті ми прийшли до масивних дверей. Там стояв вартовий, який кивнув, пронизливо подивившись на мене.

За вікном лютував холодний вітер. Весь лід та сніг, які вдень підтанули, знову замерзли з настанням ночі. Ожеледиця тріщала під моїми ногами, а вітер задував у всі шпарини мого вбрання. Мої ноги зігрілися на кухні, але панчохи не встигли підсохнути, тому мені було зимно. Пам'ятаю темряву і раптову втому. Почувався страшенно сонним і зневіреним, рухаючись холодним темним подвір'ям за тим чоловіком із перев'язаною ногою. Нас оточували високі стіни, нагорі яких час від часу ходили вартові. Але я бачив лише їхні чорні силуети, які іноді затуляли зірки. Я замерз, як собака, а мої ноги роз'їжджалися на зледенілій стежці. Але в Баррічі було щось таке, що не дозволяло мені рюмсати чи просити зглянутися наді мною. Я покійно плентався за ним. Ми дійшли до якоїсь будівлі, і він натужно відчинив важкі двері.

Я відчув тепло і запахи тварин. Усередині розливалось жовте світло. Заспаний конюх піднявся зі свого солом'яного гнізда, кліпаючи, як скуйовджене пташеня. Барріч щось йому сказав, і той знову ліг, згорнувшись клубком і заплющивши очі. Ми пройшли повз нього, і Барріч зачинив двері. Він узяв тьмяний ліхтар і повів мене далі.

Я потрапив в інший світ, нічний світ, де тварини ворушились і дихали у стійлах, собаки піднімали голови зі своїх схрещених передніх лап, дивлячись на мене яскраво-зеленими чи жовтуватими очима, які виблискували від ліхтаря. Коні форкали, коли ми проходили повз них.

– Соколи он там, у дальньому кутку, – промовив Барріч, поки ми проходили стійло за стійлом. Наскільки я зрозумів, він подумав, що я мушу це знати.

– Ось, – нарешті сказав він. – Це годиться, принаймні зараз. Хай мені грець, якщо я знаю, що ще з тобою робити. Я прийняв би це за добрий знак від богів для свого пана. Але ж леді Пейшенс... Нюхаче, посунься, щоб хлопець міг лягти на соломі. Пригортайся до Лисиці. Вона захищатиме тебе і надере зад будь-кому, хто захоче тебе потурбувати.

Я побачив простору буду з трьома собаками. Вони прокинулись і звелися на передні лапи. Почувши голос Барріча, пси затарабанили своїми тугими хвостами по соломі. Я невпевнено посовгався між ними й нарешті ліг біля старої сучки з

білуватою мордою та надірваним вухом. Старший пес насторожено дивився на мене, але натомість щенюк – Нюхач – радо зустрів мене, лизнувши вухо, понюхавши ніс і потершись об мене лапами. Я обійняв його, щоб заспокоїти, а потім згорнувся посеред них, як і радив Барріч. Він кинув мені грубе покривало, яке сильно тхнуло кіньми. Здоровенна сіра тварина в сусідньому стійлі раптово зафоркала й почала бити копитом об перегородку, а потім визирнула, аби дізнатися, що ж там сталося посеред ночі. Барріч у темряві заспокоїв коня одним лиш доторком.

– На цій заставі досить небезпечно. Оленячий замок – гостинніше місце. Але сьогодні ти тут будеш у теплі й безпеці. – Він постояв ще, дивлячись на нас. – Коні, собаки та соколи, Чівеле. Багато років я добре доглядав за ними. Але цей ваш нащадок... що робити з ним – не знаю.

Я розумів, що Барріч звертається не до мене. Я дивився з-під покривала, як він знімає ліхтар з гака й кудись іде, мимрячи собі під ніс. Я добре пам'ятаю ту першу ніч, тепло від собак, колючу соломку і навіть сон, який нарешті огорнув мене, коли щенюк притулився до мене. Я занурився в його свідомість, і мені також снилися нечіткі сні про нескінченну погоню за диким звіром, якого я жодного разу не бачив, але чий гарячий запах вів мене крізь колючі чагарники та каміння.

Після цього песячого сну мої спогади вже не такі яскраві; вони розпливаються, як кольори та гострі контури у наркотичному видінні. Певна річ, події після першої ночі вже були не такими чіткими.

Я згадую сирі дні кінця зими, коли вивчав шлях від стайні до кухні. Мені дозволялося ходити, де захочу. Іноді я бачив там кухаря, який чіпляв м'ясо на гаки над плитою, місив тісто на хліб і відкривав діжки з напоями. Але найчастіше там нікого не було і я їв усе, що лишалося на столі, щедро ділившись зі щенюком, який швидко заприятелював зі мною. Чоловіки приходили і йшли, дивлячись на мене з відвертою цікавістю. Але скоро при звичаївся до цього. Вони були схожі між собою у своїх грубих шерстяних плащах та панчохах, мали міцну будову і спритно рухались. У кожного з них на грудях був нашитий олень у стрибку. Деякі почувалися ніяково у моїй присутності, але я вже звик до їхнього бурмотіння, яке починалося щоразу, коли я йшов із кухні.

Я постійно бачив Барріча. Він піклувався про мене точнісінько як про тварин Чівелрі: мене годували, поїли, купали і школили (точніше, вишкіл полягав у тому,

аби бігати за ним, доки він виконував інші обов'язки). Втім, ці спогади досить туманні, а такі подробиці, як купання й перевдягання, могли потьмяніти в моїй свідомості шестирічної дитини, оскільки це було повсякденною справою. Але я добре пам'ятаю Нюхача – рудого короткошерстого пса. Я пам'ятаю, що коли ми спали під одним покривалом, то його шерсть колола мене. В нього були очі зеленувато-мідного кольору, коричневий ніс, а паща та язик – рожеві з чорними цятками. У вільний від обідів на кухні час ми борюкалися в саду або на соломі в буді. Так минало мое життя на заставі. Я не пригадую, щоби погода змінювалася. Все, що пам'ятаю з того часу, це сиру та вітряну погоду, а також сніг та лід, які поступово танули, але вночі знову замерзали.

Ще один спогад із тих часів, хоч і досить нечіткий, скоріше у теплих тьмяних тонах, як розкішний старий килим у напівтемній кімнаті. Я пам'ятаю, як мене розбудив щенюк, а також жовтувате світло ліхтаря. Наді мною схилилося двоє, але позаду стояв Барріч, тому я не злякався.

– Ти його розбудив, – сказав один з них. То був принц Веріті, чоловік із теплої кімнати, куди я потрапив першого ж вечора.

– І що? Тільки-но ми підемо, він знову засне. Хай мене жаба копне, в нього батькові очі. Присягаюся, я впізнав його, як тільки побачив, і цього ніхто не заперечуватиме. Якась крячка і то розумніша, ніж ви з Баррічем. Не можна тримати дитину серед тварин, навіть якщо вона й бастард. Хіба для нього не було іншого місця?

У незнайомця щелепи й очі були, як у Веріті, але на цьому їхня подібність закінчувалася. Цей чоловік-шатен був набагато молодший, безбородий, а його напахчене, пригладжене волосся – більш доглянуте. Його щоки та лоб почервоніли від нічного морозу, але шкіра не так обвітрилась, як у Веріті. Останній одягався, як і його люди: зручний шерстяний одяг з цупкої тканини в темних тонах. Вирізнявся лише його блискучий герб, вишитий золотими та срібними нитками, що він його носив на грудях. Молодший же чоловік був одягнутий у багрянні тканини з первоцвітами, а в його плащі вмістилося б двоє таких. Під плащем – камзол кольору жирних вершків, прикрашених тасьмою. Шарф застібався пряжкою у вигляді оленя в стрибку, вишитого золотими нитками, єдине око якого було зроблено із сяючого зеленого смарагда. Чоловік говорив красномовними зворотами, тоді як Веріті обходився простими фразами.

– Регале, я навіть не думав про це. Що я знаю про дітей? Я передав його Баррічу. Він людина Чівелрі, і, оскільки він дбав про...

– Сір, я аж ніяк не хотів виявляти неповагу до королівської сім'ї, – щиро промовив збентежений Барріч. – Я служу Чівелрі й підібрав для хлопця найкраще. Я міг облаштувати йому ліжко у кордегардії[2 - Приміщення для королівської варти.], але, гадаю, він ще малий для перебування в такому товаристві, де то приходять, то йдуть, постійно б'ються, пиячать і галасують.

Судячи з його тону, він сам неприязно ставився до того товариства.

– Тут йому спокійніше, та й цуценя до нього прив'язалося. А Лисиця його стереже й кусатиме кожного, хто захоче скривдити малого. Заради богів, я нічого не тямлю у догляді за дітьми, і мені здалося...

– Все добре, Барріче, – тихо сказав Веріті, перебивши його. – Треба було мені самому все обдумати. Я доручив це тобі, тож нічого страшного. Присягаюся Едою, він тут в ліпшому становищі, аніж більшість дітей у цьому селі. Тому наразі все добре.

– Коли він потрапить до Оленячого замку, все зміниться, – незадоволено промовив Регал.

– То його батько хоче, щоб він повернувся з нами до замку? – запитав Веріті.

– Батько – так. Мати проти.

– Ай. – Судячи з голосу Веріті, він не хотів надалі це обговорювати. Але Регал насупився та продовжив:

– Моїй матері королеві взагалі це не подобається. Вона довго вмовляла короля, але марно. Мати і я за те, щоб його... усунути. Це єдине розумне рішення. Нам не потрібно більше плутанини за цією лінією спадкування.

– Не бачу більше жодної плутанини, Регале, – рішуче мовив Веріті. – Чівелрі, я, ти, потім наш кузен Август. Цей бастард стане п'ятим.

– Я й так знаю, що ти був переді мною. Не треба постійно цим бундючитися, – прохолодно сказав Регал і зиркнув на мене. – Все ж я гадаю, що його варто позбутись. А раптом Пейшенс так ніколи й не народить Чівелрі законного наступника? Якщо він обере... цього хлопця? Це призведе до розколу серед знаті. Нащо нам ці проблеми? Мати теж так вважає. Але наш батько король – розсудлива людина. Як його називають простолюдини, «Шрюд Проникливий». Йому до снаги вирішити будь-яку проблему. «Регале, – сказав він у своїй звичній манері, – не роби того, чого потім не зможеш змінити, доки не зрозумієш цього», – і зареготав. – Регал теж невесело засміявся. – Мене вже дістав його гумор.

– Ех, – знову сказав Веріті. Я завмер, намагаючись зрозуміти, чи то він спробував розтлумачити слова короля, чи то вагався з відповіддю на скаргу брата.

– Звісно ж, ти знаєш справжню причину, – продовжив Регал.

– Що ж це за причина?

– Попри все, Чівелрі залишається його фаворитом, – з огидою промовив Регал. – Попри його безглузде весілля, примхливу дружину та всю цю катавасію. А тепер він гадає, що це змінить думку людей про нього на краще, доведе, що Чівелрі – справжній чоловік і може зачати дитину. Або що він теж людина і теж може помилятися. – Судячи з тону Регала, він не вірив у те, що говорив.

– Тобто люди більше його люблять і це зміцнить його майбутнє панування? Те, що в нього є дитина від якоїсь простої жінки? – перепитав Веріті, спантеличений його ходом думок.

Регал похмуро відповів:

– Так вважає король. Мабуть, йому начхати на безчестя. Але, гадаю, Чівелрі не бажає таким чином використовувати свого бастарда, особливо стосовно його любої Пейшенс. Хай там як, король наказав привести бастарда до Оленячого замку після вашого повернення. – Регал подивився на мене.

Веріті на мить занепокоївся, та все ж таки кивнув. Барріч спохмурнів, і тінь на його обличчі не міг розсіяти навіть жовтий ліхтар.

– Хіба слово мого пана нічого не означає? – наважився заперечити Барріч. – Як на мене, якщо він хоче владнати питання спадщини із сім'єю матері хлопця і прибрати його, то заради почуттів леді Пейшенс йому слід дозволити вирішувати це самому...

Принц Регал перебив його, зневажливо пирхнувши:

– Це потрібно було вирішувати перед тим, як борюкатися з бабою. Леді Пейшенс не перша жінка, якій доведеться зустрітися з бастардом свого чоловіка. Завдяки безголовості Веріті тут всі про нього знають, тож навіщо його приховувати? Оскільки йдеться про бастарда королівської крові, то ніхто з нас не може дозволити собі таку розкіш, Барріче. Залишати його тут – те ж саме, що приставити ніж до горла короля. Це зрозуміло навіть псареві; якщо ж ти не можеш цього затишити, то твій пан точно це розуміє.

В голосі Регала звучала криця. Я побачив, як Барріч здригнувся. Здається, він ще нікого так не боявся. Я теж перелякався, натягнув покривало на голову й зарився в сіно. Поряд зі мною глухо загарчала Лисиця. Гадаю, Регал відступив, але не впевнений. Чоловіки скоро пішли, і я не пам'ятаю, чи вони ще говорили про це.

Час минав. Здається, через два-три тижні ми залишили те холодне село й поїхали у подорож до теплих країв, яка здавалася мені вічністю. Барріч прив'язав мене ззаду свого пояса, а я намагався охопити круп коня своїми короткими ніжками. Гадаю, що в певний момент Чівелрі приїздив, щоби подивитись на свого бастарда, і, мабуть, був підданий загальному осуду. Але я не пригадую зустрічі з батьком. Єдине, що про нього пам'ятаю, – портрет на стіні в Оленячому замку. Через кілька років мені дали зрозуміти, що мій батько був хорошим дипломатом. Це дозволило йому укласти угоду про мир, який тривав за моєї юності, а також заслужити повагу і навіть любов ч'юрдів.

Якщо чесно, я був його єдиною поразкою в тому році, але досить грандіозною. Чівелрі раніше за нас приїхав до Оленячого замку, де зрікся престолу. До того часу, як ми прибули на місце, він з леді Пейшенс залишив двір і разом з нею поїхав правити Вербовим лісом. Я бував там і можу сказати, що краєвид немає нічого спільного з назвою. Це тепла долина, посеред якої тиха річечка в'ється серед рівнин, які сховалися поміж пологими круглими пагорбами. Чудове місце, щоб вирощувати виноград, пшеницю та повненьких діток. Це тихе місце далеко від кордонів та придворної політики, яка до цього була основою життя Чівелрі.

Це було ідилічне ввічливе вигнання для колишнього короля, таке собі м'яке вбивство воїна та затухання талановитого дипломата, яких іще варто пошукати.

Так я, покинутий бастард людини, якої жодного разу не бачив, опинився в Оленячому замку. Принц Веріті став королем-в-очікуванні, а принц Регал на один крок наблизився до престолу. Мені було достатньо народитися і бути знайденим, щоб залишити слід в історії всієї країни. Я ріс при дворі без батька й матері, де всі сприймали мене за призвідцю всіх лих, яким я і став.

Розділ 2

Новачок

Про Тейкера ходить багато легенд. Він був першим острів'янином, який проголосив Оленячий замок Першим герцогством і заснував королівську династію. Згідно з однією з таких легенд, його набіг був першим і останнім з тих холодних островів із суворим кліматом. Кажуть, що, побачивши дерев'яні укріплення Оленячого замку, він сказав: «Якщо там можна погрітися і є що поїсти, я нікуди звідси не поїду». Так і сталося.

Але, згідно з сімейними чутками, він був поганим моряком, якого нудило від хитавиці та засоленої риби, яку обожнювали інші острів'яни. Він з командою багато днів ходив морями, і якби йому не вдалося взяти Оленячого замку, товариші втопили б його. Втім, на старому гобелені у Великій залі Тейкера зображено у вигляді мускулистого здоровила, який хижо посміхається на носі свого корабля, а веслярі тримають курс на старовинний Оленячий замок, що зведений з колод та абияк обробленого каменю.

Спочатку замок слугував захисною заставою на судноплавній річці у гирлі затоки з чудовою якірною стоянкою. Якийсь дрібний вождь, ім'я якого загубилося в сивій давнині, побачив гарну можливість у контролюванні торгівлі на річці й побудував першу фортецю. Фактично вона слугувала для захисту річки та затоки від набігів острів'ян, які кожного літа грабували прибережні міста. Але він не врахував, що пірати можуть потрапити на територію фортеці через зраду. Башти й стіни стали

іхньою опорою. Вони перемістилися вгору по річці, де встановили своє панування, перебудувавши дерев'яний форт у башти та стіни з обробленого каменю. Так Оленячий замок став серцем Першого герцогства і столицею королівства Шістьох герцогств.

Правлячий дім Шістьох герцогств – Провісники – походить від тих острів'ян. Декілька їхніх поколінь не втрачали зв'язку з острів'янами. Вони сваталися до дівчат із сусідніх поселень і поверталися додому з повненькими темноволосими нареченими, які належали до їхнього ж народу. Тому кров острів'ян текла в членах королівської династії та аристократів. Від них народжувалися діти міцної статури з чорним волоссям і темними очима. Разом із цими рисами вони діставали здатність до володіння Скіллом, а також усі ризики та слабкості, пов'язані з цим. Я теж успадкував їх.

Але мої перші враження від Оленячого замку не прив'язували мене до історії чи якоїсь спадщини. Я сприймав його лише як кінець подорожі посеред галасу та метушні, возів, псів, будинків та кривих вулиць, які вели до масивної кам'яної фортеці на скелях, що височіла над містом. Кінь Барріча втомився і непевно пересувався слизькою бруківкою. Я похмуро тримався за пояс Барріча і був такий втомлений і розбитий, що навіть не скаржився. Одного разу я підняв голову, щоби подивитися на високі сірі башти й стіни замку над нами. Навіть у незвичному теплі морського бризу він здавався холодним та відчуженим. Я притулився лобом до спини Барріча. Мене почало нудити від солонуватого йодистого запаху безкрайнього моря. Ось як я прибув до Оленячого замку.

Барріч жив над стайнею поблизу кліток із соколами. Він поселив мене там разом із собаками та соколом Чівелрі. Спочатку він подбав про птаха, оскільки той дуже забруднився під час подорожі. Собаки були раді потрапити додому, і їх переповнювала нестримна енергія. Оскільки я був утомлений, то мене це дуже дратувало. Нюхач стрибав на мене кілька разів, доки я, фактично хворий і не в настрої гратися, не дав зрозуміти цьому дурному щенюку, що мені не до нього. Він відреагував як звичайне цуценя, почавши розшукувати своїх колишніх товаришів. Граючись, Нюхач одразу ж затіяв бійку з одним з них, яка припинилася після того, як Барріч тупнув на нього. Барріч був людиною Чівелрі, але в Оленячому замку одночасно виконував обов'язки псаря, сокольничого та конюха.

Після того як Барріч потурбувався про своїх власних тварин, він пішов оглядати, що було зроблено і не зроблено за час його відсутності. Конюхи, вершники та

сокольничі з'являлися зненацька, як у казці, щоб відбиватися від його зауважень. Я бігав за ним підтюпцем так довго, як тільки міг. Коли ж нарешті здався і втомлено всівся на купу соломи, то Барріч помітив мене. Він спочатку подивився роздратовано, але потім незадоволення змінилося великою втомою.

– Кобе, відведи малого бастарда на кухню і подбай про те, щоб його нагодували, а потім відведи до моєї кімнати.

Коб виявився невисоким темноволосим хлопчиком; він допомагав псарям. Йому було близько десяти років. За мить до цього Коб купався у похвалі Барріча за те, що тримав собаку, який народився за відсутності Барріча, у бездоганному стані. Тепер його усмішка зникла, і він невпевнено подивився на мене. Ми перекинулися поглядами, поки Барріч проходив повз стійла разом із нервовими слугами. Потім хлопець знизав плечима і злегка нахилився, щоб роздивитись мене.

– Фітце, ти голодний? Хочеш щось перекусити? – приязно запитав Коб тоном, яким зазвичай звертався до собачат, коли хотів їх приголубити на очах у Барріча. Я кивнув, заспокоївшись, що він не очікує від мене нічого більшого, аніж від цуценяти, й пішов за ним.

Коб часто озирався, щоб подивитися, чи я рухаюся. Тільки-но ми залишили стайні, Нюхач одразу почав стрибати на мене. Коб помітив щиру любов тварини до мене, і я виріс в його очах. Він спілкувався з нами, підбадьорюючи короткими фразами: «іжа скоро буде», «ходімо», «тільки не нюхай того кота», «там наші друзі».

У стайні була метушня: люди Веріті ставили там своїх коней та поралися зі збруєю, а Барріч сварив конюхів, бо вони, на його думку, все зробили не так, як варто було б. Люди сновигали повз нас, зайняті різними справами: якийсь хлопець із величезним шматком грудинки на плечі, сміхотливий гурт дівчат з важкими оберемками очерету й вересу, похмурий старигань із корзиною риби, яка іноді підскакувала, трое молодих жінок у пістрявому вбранні та з бубонцями, чиї голоси розливалися, як і їхні дзвіночки.

Я почув запах кухні. Але в міру того, як ми наближалися, людей ставало все більше. Нарешті ми підійшли до дверей, де була суцільна штовханина. Коб зупинився. Ми теж стали позаду нього, вловлюючи приемні запахи. Він

подивився на натовп біля дверей і спохмурнів:

– Кухня забита. Всі готуються до вітального бенкету на честь Веріті та Регала. Всі аристократи зібралися в Оленячому замку; звістка про те, що Чівелрі зрікся престолу, швидко розлетілася. Всі герцоги приїхали сюди або прислали своїх людей, щоби порадитися з цього приводу. Чув, що навіть ч'юрди когось прислали, аби впевнитися, що угоди Чівелрі будуть дотримуватися, зважаючи на те, що Чівелрі вже не... – Коб заговк, раптово збентежившись. Я досі не знаю чому: через те, що він говорив про зречення мого батька від престолу, або ж через те, що звертався до цуценяти та шестирічної дитини, як до дорослих. Він озирнувся, оцінюючи ситуацію.

– Почекай тут, – нарешті промовив він. – Я заскочу і щось вам винесу. Менш імовірно, що на мене наступлять... чи спіймають. Будьте тут, – ніби на підтвердження свого наказу він зробив рішучий жест.

Я позадкував до стіни й присів там, аби бути подалі від натовпу. Нюхач слухняно ліг біля мене. Я захоплено дивився, як Коб підходить до дверей і спритно протискується крізь тісну юрбу на кухню.

Коли Коб зник із поля зору, я звернув увагу на загальну публіку. Переважно тут були слуги та кухарі. Трохи рідше серед них траплялися менестрелі, купці й посильні. Я мляво спостерігав за ними, але вже надто багато встиг побачити за сьогодні, щоб чимось зацікавитись. Окрім їжі, я хотів заховатися від цієї метушні в якомусь тихому місці. Я сидів на землі, спершись об стіну замку, гарячу від сонця, й поклавши голову на коліна. Нюхач притулився до мене.

Мене розбудив стукіт жорсткого хвоста Нюхача об землю. Я підняв голову й побачив перед собою пару коричневих чобіт. Їхнім господарем був чоловік з кошлатою бородою та копицею перцево-сірого волосся; у штанах із грубої шкіри та простій шерстяній сорочці. Чоловік дивився на мене, тримаючи на плечі невеличку діжечку.

– Гей, це ти Фітц?

Я почув слово, яким мене часто називали, хоч і не розумів його до кінця, і повільно кивнув. Чоловік помітно зацікавився.

– Гей, – голосно промовив він, звертаючись уже не до мене, а до народу, який проходив повз. – Ось Фітц, синочок Чівелрі. Сидить як вкопаний. Справді схожий, еге ж? Хлопче, хто твоя мати?

До їхньої честі, більшість просто проходила повз, реагуючи на слова чоловіка лиш допитливим поглядом, мовляв, що це за шестирічний хлопчик сидить біля стіни? Але питання чоловіка з діжечкою було справді цікавим, оскільки до нього обернулося кілька голів, а робітники, які щойно вийшли з кухні, підійшли ближче, аби почути відповідь. Але в мене її не було. Я не знав, як звати мою матір, і спогади про неї поступово згасали. Тому не відповідав, тільки дивився на них.

– Гей, хлопче, як тебе тоді звати? – Він озирнувся й поділився з натовпом своїми здогадками. – Я чув, що в нього взагалі немає імені: ані величного королівського з титулом, ані навіть прізвиська, щоб сваритися на нього. Чи не так, хлопче? В тебе є ім'я?

Група спостерігачів росла. У декого з них в очах читалося співчуття, але ніхто не втручався. Деякі мої почуття перейшли до Нюхача. Він упав на бік і прийняв благальну позу, показуючи пузо і махаючи хвостом. Це було споконвічним сигналом у псів, що означав: «Я просто цуценя і не можу захищатися. Будь ласка, згляньтеся».

Якби замість людей були собаки, вони просто б понюхали нас і пішли геть. Але у людей немає такої вродженої шляхетності. Коли я не відповів, чоловік підійшов ближче і повторив:

– Хлопче, у тебе є ім'я?

Я повільно піднявся. Стіна, яка хвилину тому була теплою, тепер стала холодною перешкодою до відступу. Нюхач качався в пилюці й жалібно скавчав.

– Ні, – спокійно сказав я.

Чоловік нахилився, ніби недочуваючи.

– Ні! – закричав я й відштовхнув його, крадучись уздовж стіни. Я побачив, як він відступив назад і впустив діжку. Вона впала на брукувку й розбилась. Ніхто не

зрозумів, що відбулося, не кажучи вже про мене. Більшість людей засміялася, коли дорослий чоловік злякався дитини. В ту мить усі побачили мою силу духу й характер, оскільки до ночі все місто знало про те, як бастард дав відсіч своєму кривднику. Нюхач почав дряпатися об мої ноги і втік разом зі мною. Я встиг зиркнути на спантеличене обличчя Коба, який саме виносив із кухні пироги й побачив, як ми втікали. Якби на його місці був Барріч, можливо, я б зупинився, довіривши йому свою безпеку. Але то був не Барріч, тому я не зупинився. Нюхач біг попереду.

Ми втікали, розштовхуючи слуг, – просто маленький хлопчик з песиком. Нюхач привів мене до місця, яке він вважав найбезпечнішим у світі. Оддалік від кухні та замку Лисиця вирила нору в кутку старого флігеля, де зберігалися мішки з горохом та квасолею. Тут і народився Нюхач, далеко від пильного ока Барріча. Тут Лисиці вдалося переховувати своїх цуценят майже три дні, де Барріч і знайшов їх. Його запах був першим людським запахом, який пам'ятав Нюхач. Було важко пролізти під будівлею, але коли ми опинилися всередині, виявилось, що в норі тепло, сухо й напівтемно. Нюхач пригорнувся до мене, і я обійняв його. У цьому прихистку наші серця нарешті перестали гучно гупати, і поступово цей спокій перейшов у глибокий сон без сновидінь, притаманний теплим весняним вечорам та цуценяткам.

За кілька годин я прокинувся. Мене всього тіпало від холоду. Настала цілковита темрява, а слабке тепло весняного дня зникло. Нюхач прокинувся разом зі мною. Ми почухалися і вилізли з нори.

Над Оленячим замком яскраво сяяли далекі зорі. Запах затоки був сильніший, і здавалося, що щоденні запахи людей та коней тимчасово зникли, поступившись океанським ароматам. Ми пройшлися порожніми доріжками повз тренувальні майданчики, комори й винокурні. Навколо було тихо. Ми підійшли до замку. Я побачив, що смолоскипи досі горять, і почув кілька голосів. Але все це звучало якось мляво: останні відголоски бенкету перед світанком. Та все ж ми оминули замок десятою дорогою: нам на сьогодні було досить людей.

Я знову подався до стайні вслід за Нюхачем. Доки ми йшли до масивних дверей, я міркував над тим, як увійти. Але в міру того, як ми наближались, Нюхач почав інтенсивно махати хвостом, і навіть я своїм слабким нюхом вловив запах Барріча у темряві. Він піднявся з дерев'яного ящика, на якому сидів біля дверей.

– Ось ви де, – з полегшенням промовив він. – Ходімо за мною.

Він відчинив масивні двері й завів нас досередини.

Ми пішли за ним у темряву між рядами стійл повз конюхів та грумів, яких залишили ночувати у стайні. Ми проминули наших коней та собак, а також помічників конюхів, які спали тут же. Перед нами з'явилася масивна дощата драбина, яка вела до стіни, що розділяла стайню та клітки для соколів. Ми полізли за Баррічем. Щаблі-приступки драбини порипували під ногами. Барріч відчинив інші двері, й мене засліпило тьмяне жовте світло свічки, яка мерехтіла на столі. Ми опинилися у кімнатці з похилою стелею. Тут пахло Баррічем, шкірою, олією, мазями і травами, які він застосовував у роботі. Барріч міцно зачинив двері за нами й пішов по ще одну свічку. Від нього я почув солодкавий аромат вина.

Кімнатою розлилося світло, і Барріч присів на дерев'яний стілець біля столу. Він мав інший вигляд, бо був одягнутий у коричнево-жовте вбрання з дорогої тонкої матерії. З його камзола звисав масивний срібний ланцюжок. Він простягнув руку. Нюхач одразу ж підійшов до нього. Барріч почухав його звислі вуха й енергійно поплескав по ребрах, скривившись через пилюку, яка здійнялась із собачої шерсті.

– Ви гарна парочка, – сказав Барріч, звертаючись скоріше до цуценяти, аніж до мене. – Ви б бачили себе: брудні, як волоцюги. Заради вас я сьогодні збрехав своєму королю. Таке трапилося зі мною вперше в житті. Здається, через те, що Чівелрі впав у немилість, я теж постраждаю. Я сказав, що тебе скупали і ти вже бачиш десятий сон, бо втомився в дорозі. Йому не сподобалося те, що він не одразу тебе побачив. Але, на щастя для нас, у нього є важливіші речі. Зречення Чівелрі престолу викликало невдоволення багатьох лордів. Дехто хоче нажитися на цьому, а інші нарікають, що захоплювалися королем, а він їх обдунив. Шрюд намагається всіх заспокоїти й наголошує на тому, що цього разу саме Веріті вів перемовини з ч'юрдами. Тих, хто повірить у це, потрібно пильнувати як зіницю ока. Але вони знову взялися за Веріті; ім цікаво, чи він буде їхнім новим королем і як він правитиме. Чівелрі плюнув на все й поїхав до Вербового лісу; це спричинило такий переполох у герцогствах, наче розворушили осине гніздо.

Барріч відвів погляд від енергійного писка Нюхача.

– Ну, Фітце, гадаю, сьогодні ти сповна все відчув. Втік, налякавши бідолашного Коба до смерті. В тебе нічого не болить? Тебе хтось бив? Я б міг і передбачити, що тебе будуть у чомусь звинувачувати. Ну ж бо, йди сюди.

Я завагався. Барріч підійшов до купи ковдр біля вогнища і поплескав по них, наче запрошуючи мене:

– Ось готова постіль для тебе. На столі для вас хліб і м'ясо. Його слова змусили мене згадати про накриту тарілку. Нюхач також почув запах м'яса, яке раптом заповнило всі мої органи нюху. Барріч засміявся з того, як ми кинулися до столу, і мовчки схвалив те, що я спершу пригостив Нюхача, а вже потім сам почав їсти. Ми наїлися досхочу, оскільки Барріч чудово врахував, як можуть зголодніти цуценя та хлопчик після всіх неприємностей за день. Незважаючи на те, що ми добре поспали до цього, ковдри біля вогню здавалися нам дуже привабливими. Наївшись, ми вклялися біля вогнища, що гріло наші спини, й заснули.

Коли ми прокинулися наступного дня, сонце вже підбилося високо. Барріч кудись пішов. Перед тим як спуститися з помешкання конюха, ми з Нюхачем з'їли останню шкурунку вчорашнього хліба та догризли кістки. Нас ніхто не зупинив і навіть взагалі не помітив.

Надворі почався ще один день безладу і бенкетування. Здається, у дворі стало ще більше людей. Вони здіймали куряву, і їхні голоси змішувалися з вітром та далеким шепотом хвиль. Нюхач ловив кожен запах, кожную подію і кожен звук. Від подвійного сприйняття мені паморочилося в голові. З уривків розмов я збагнув, що наш приїзд збігся з якимось загальним весняним святом. Зречення Чівелрі від престолу досі було головною темою для обговорень, але це не заважало лялькарям та жонглерам влаштовувати свої виступи-витівки на кожному розі. Уже в якійсь ляльковій виставі зречення Чівелрі престолу показали у вигляді непристойної комедії. Я непоміченим стояв у натовпі й не міг зрозуміти, що смішного дорослі почули в діалозі про оранку сусідського поля.

Скоро натовп і галас набридли нам. Я дав Нюхачу зрозуміти, що хочу забратися геть. Ми залишили внутрішній двір через дебелі ворота, поминули варту, яка заgravала з мандрівними артистками. Ніхто не помітив якогось там хлопчика з песиком, які залишили замок услід за сім'єю торговців рибою. Позаяк ліпшого способу відвернути увагу не знайшлося, ми пішли за тою сім'єю в бік міста Баккіп. Оскільки Нюхач чув нові запахи, йому доводилося їх вивчати і дзюрити на кожному розі. Скоро вулицями міста бродили тільки ми.

Тоді Баккіп був вітряним і сирим містом з крутими й кривими брукованими вулицями. Бруківка була розбита вагою возів. Вітер доносив запах водоростей і

риб'ячих нутрощів, викинутих на берег. Мій материковий нюх ніяк не міг до них звикнути. Крики чайок та інших морських птахів зливалися в химерну мелодію разом з ритмічним шепотом хвиль. Місто чіплялося до крутих чорних скель, як і молюски та рачки до стін та причалів у затоці. Тут стояли кам'яниці та дерев'яні будинки; останні мали складнішу будову; їх було розташовано вище, і вони врзались у скелясту поверхню.

Баккіп був відносно тихим порівняно зі святковим настроєм та натовпом у замку. Ніхто з нас не знав, що приморське місто – не найкраще місце для прогулянок шестирічної дитини та щенюка. Ми з Нюхачем залюбки досліджували місцевість, оглядаючи все на Бейкер-стрит, біля напівпорожнього ринку, а також складів та повіток для човнів, які тіснилися в нижній точці міста. Тут було зовсім близько до води, і ми ходили дерев'яними пірсами, як і піском та камінням. Тут справи йшли звичним трибом і мало хто зважав на святкову атмосферу в замку. Кораблі доводилося завантажувати й розвантажувати під час відпливу та припливу. Ті, хто заробляють собі на життя рибальством, мусять жити не за людськими законами, а брати до уваги морських істот.

Ми скоро познайомилися з дітьми, які виконували різні доручення батьків. Але були й такі, що тинялися від нічого робити. Я запросто заприятелював з ними без жодних кніксенів чи інших розшаркувань, як у дорослих. Більшість з них були старші за мене, але було й декілька однолітків, навіть молодших. Нікому з них не здавалося дивним, що я ходжу сам. Мені показали всі цікавинки в місті, зокрема й розпухлу тушу корови, яку принесло під час попереднього припливу. Ми побачили нове рибальське суденце, що тільки будувалося в доці, місцями вкриті запахущими стружками й тирсою. А ще відгонило дьогтем. Хтось залишив без нагляду копильню, тому в нашої ватаги з'явилася хороша нагода поласувати рибою. Я навіть не помітив, що ці діти були вдягнуті у більше дрантя, аніж ті, хто проходив повз у справах. Якби мені сказали, що я провів день з кодром жебрацьких дітлахів, яким вхід до замку було заборонено, бо вони полюбляли щось поцупити, я був би вражений. Саме тоді я усвідомив, що у мене був жвавий та приемний день, за який я побачив чимало цікавих місць і багато зробив.

У гурті було двоє хлопчаків, міцніших за інших і більш буйних. Вони були не проти дати новенькому прочухана, якби не Нюхач: він ані на крок не відходив від мене і показував зуби при кожному агресивному русі. Але оскільки я не намагався посягнути на їхню владу, мені дозволили бігати за ними. Без сумніву, мені сподобалися всі їхні таємниці і я міг би заприсягтися, що вже знав бідні квартали міста краще, аніж ті, хто там виріс.

Ніхто не питав, як мене звати; всі кликали мене Новачком. В інших були прості імена, такі як Дік чи Керрі, або прізвиська на кшталт Спритник чи Розквашений Ніс. Остання – це дівчинка, що за кращих обставин була б досить гарненькою. На кілька років старша за мене, вона вирізнялася прямолінійністю та кмітливістю. Дівчинка почала сперечатися з якимось дванадцятирічним хлопцем, не злякавшись навіть його кулаків. Скоро з нього всі сміялися через дотепи, якими вона його зас и?пала. Розквашений Ніс спокійно прийняла свою перемогу, а я був вражений її холонокровністю. Але синці на її обличчі та руках, які оддавали фіолетовим, синім і жовтим, а також кірка засохлої крові над вухом не відповідали її прізвиську. Попри це, Розквашений Ніс була досить жвавою дівчинкою. Її голос дзвенів голосніше, аніж чайки, що ширяли над нами. Пізнього вечора я з Керрі та Розквашеним Носом опинилися на кам'янистому пляжі під приспособами для лагодження сіток. Дівчинка вчила мене вибирати каміння для віддирання молюсків, що міцно прилипали до своїх мушель. Вона зі знанням справи відсувала їх убік паличкою. Потім показувала, як нігтем можна виколупати мешканців мушель, аж раптом інша дівчинка перервала наше заняття, гукнувши нас.

Вона відрізнялася від нашого товариства тим, що була одягнута в акуратний блакитний плащ та шкіряні чоботи. Вона не приєдналася до нашого полювання, але просто підійшла ближче, щоб ми її почули:

– Моллі, Моллі, він шукає тебе по всьому місту. Прокинувся тверезий годину тому і одразу ж почав сварити тебе, коли побачив, що тебе немає, а вогонь згас.

На обличчі Розквашеного Носа водночас пробігла тінь страху та непокори.

– Втікай, Кітні. Дуже тобі дякую. Коли після відпливу з'являться схованки водоростевих крабів, я віддячу тобі.

Кітні швидко кивнула на знак згоди, одразу ж обернулася й побігла назад.

– В тебе якісь прикросці? – запитав я Розквашеного Носа, оскільки вона перестала вибирати каміння для молюсків.

– Прикросці? – Дівчинка зневажливо пирхнула. – Буде видно. Якщо мій батько зможе протриматися настільки тверезим, щоб знайти мене, – можливо. Він точно так нап'ється до вечора, що не зможе в мене навіть нічим поцілити. Точно! –

впевнено повторила вона, коли Керрі хотів заперечити це. Затим дівчинка знову повернулася до попереднього заняття.

Ми схилилися над багатогоною сірою істотою, яку знайшли в калюжі, що залишилась від відпливу. Аж раптом почувся хрускіт мушель під важким чоботом. Ми підняли голови. Керрі з криком побіг із пляжу, навіть не обертаючись. Я і Нюхач відскочили назад. Пес кинувся до моїх ніг, хоробро виставивши зуби й полохливо підібгавши хвоста. Моллі Розквашений Ніс відреагувала не так швидко або ж змирилася зі своєю долею. Незграбний худий чоловік із червоним носом ударив її у скроню. Худючий, як палець, його кулаки нагадували вузлики, але від його удару Моллі впала. Мушлі врізалися в її обвітрені коліна. Коли вона відповзала, щоб ухилитися від незграбного копняка, я здригнувся, побачивши, як солоний пісок набився у її нові порізи.

– Брехливе смердюче щеня! Я наказував тобі дивитися за вогнем! А ти тиняєшся тут пляжем! Зовсім від хати відбилася! Там у замку потрібно буде більше свічок уночі. А що я їм продам?

– Ті три дюжини, які я зробила зранку. Це все, що ти залишив мені для гнотів, старий пияче! – Моллі встала, сміливо дивлячись йому в лице, хоча в її очах бриніли сльози. – Що мені треба було робити? Спалити всі дрова? А поки ти даси мені гноти, у нас не буде чим розігріти чайник.

Чоловік злегка похилився від пориву вітру. Ми почули його запах. Нюхач вельми мудро дав мені зрозуміти, що то пиво та піт. На мить у чоловіка з'явилося на обличчі співчуття, але потім головний біль та хворий шлунок озлобили його. Він раптом нахилився й підняв геть вибілену ломаку, прибиту хвилею.

– Ти не будеш так зі мною говорити, босячко! Тут із жебраками займаєшся Ель знає чим! Я певен, ти знову крала копчену рибу на мій встид! Спробуй-но втекти! Дістанеш іще більше, як я тебе зловлю.

Напевне, дівчинка повірила йому, оскільки лише пригнулася, коли чоловік замахнувся на неї. Вона закрила голову своїми худенькими ручками, але, водномить передумавши, опустила їх на обличчя. Я задеревів від жаху, а Нюхач почав скавчати й обдзюрився біля моїх ніг. Мій жах передався йому. Чоловік замахнувся ломакою. Мое серце шалено калатало в грудях. Я штовхнув чоловіка. Десь усередині в мене раптово взялася сила.

Він упав, як і той чоловік із діжкою напередодні. Але батько Моллі схопився за груди, а ломака перекрутилася в повітрі, не спричинивши нікому шкоди. Він упав на пісок ницьма, його тілом пройшов дроз, а потім він більше не рухався.

Через мить Моллі розплющила очі, досі мружачись в очікуванні. Вона бачила, як її батько впав на кам'янистий пляж, і здивування стерло всі інші почуття з її обличчя. Вона кинулася до нього, плачучи:

– Тату, тату, з тобою все добре? Будь ласка, не вмирай. Вибач! Я погана дитина! Не вмирай! Я буду добре поводитися, обіцяю!

Незважаючи на свої закривавлені коліна, вона нахилилася над батьком, повернувши його горлиць, щоб він не задихнувся в піску. Моллі спробувала підняти його, але марно.

– Він хотів убити тебе, – сказав я, намагаючись зрозуміти ситуацію.

– Ні. Він іноді може мене трохи побити, коли я погано поводжуся, але він би ніколи не вбив мене. Коли він тверезий і не хворіє, то плаче через це, благаючи мене добре поводитися і не сердити його. Новачку, мені здається, він помер...

Мені теж так здавалося, але за мить чоловік застогнав і злегка розплющив очі. Напевне, все минулося. Він, досі ошелешений, слухав самозвинувачення Моллі, прийняв її похапливу допомогу. Я теж приєднався, але неохоче. Він сперся на нас, і ми невпевненою ходою повели його кам'янистим пляжем. Нюхач подався за нами, то гавкаючи, то бігаючи навколо.

Ми зустріли всього кількох людей, але на нас ніхто не звертав уваги. Я здогадався, що ця картина, коли Моллі вела свого батька додому, вже нікого не дивувала. Я допоміг їй довести старого аж до дверей маленької свічної крамнички. Моллі всю дорогу вибачалася, схлипуючи. Я залишив їх там, а сам із Нюхачем пішов звивистими вуличками та горбистою дорогою, що вела до замку. Я постійно дивувався тому, як живуть прості люди.

Я познайомився з містом та вуличними дітьми, і мене кожного дня тягнуло до них як магнітом. Барріч весь день був зайнятий, а ввечері пив і гуляв на фестивалі Весни. Він мало зважав на те, що я відлучався, оскільки кожного вечора я спав на своєму солом'яному ліжку перед своїм каміном. Насправді,

гадаю, Барріч узагалі не знав, що зі мною робити, окрім того, щоб годувати мене, аби я ріс здоровий, а також турбуватися про безпеку мого сну. Це були для нього важкі часи: він був людиною Чівелрі. Після його зречення що чекало на Барріча? Гадаю, він постійно про це думав. Також у Барріча були проблеми з ногою. Хоч він і знав про припарки та перев'язки, які чи не щодня робив своїм тваринам, себе він вилікувати не міг. Я кілька разів бачив рану Барріча, коли той її розмотував, і аж здригався від побаченого. Вона не хотіла загоюватися, а досі пухла і гноїлася. Спочатку Барріч лаявся як швець і щовечора похмуро стискав зуби, коли чистив і знову замотував рану. Але з кожним днем він ставився до неї з більшим відчаєм, порівняно з іншими речами. Врешті-решт він вирішив цю проблему, але його ногу перетинав грубий шрам, який заважав йому ходити. Тож не дивно, що він так мало приділяв уваги молодому бастарду, про якого мусив дбати.

Тому я ріс здебільшого сам собою, так, як вдається лише малим дітям. До того як закінчився фестиваль Весни, варта біля воріт замку вже звикла до моїх щоденних походів. Напевне, мене приймали за хлопчика на побігеньках, яких у замку було безліч (щоправда, вони були трохи старші за мене). Я рано навчився красти їжу з кухні для себе і для Нюхача, достатньо для того, щоб добре поснідати. Одним з моїх основних занять було збирати іншу їжу – обгорілі шкуринки в пекарні, молюсків та водорості на пляжі, копчену рибу, залишену без нагляду. Найчастіше мене супроводжувала Моллі Розквашений Ніс. Після того батько рідко бив її; здебільшого він був занадто п'яний, щоб знайти її або втілити свої погрози в життя. Я мало згадував про той день і радів, що Моллі не усвідомила моєї причетності до того випадку.

Я проводив увесь свій час у місті, а в замок приходив, щоби переночувати. Було літо – чудова пора у портовому місті. По всьому Баккіпу вирувало життя: із внутрішніх герцогств Оленячою рікою приходили товари. Їх привозили на пласких баржах, якими керували пітні веслярі. Вони зі знанням справи розповідали про мілину, банки, різні краєвиди та річкові припливи й відпливи. Їхній вантаж осідав у міських лавках та на складах, а потім баржі відправлялись у док або до стоянок морських кораблів, де працювали лайливі матроси. Вони збиткувалися й глузували з веслярів та їхніх материкових звичаїв. Вони розповідали про припливи, шторми та ночі, коли не було навіть зірок, щоб орієнтуватися. Також у доках Баккіпа швартувалися рибалки. Вони були найдоброзичливішими, принаймні коли мали гарний улов.

Керрі розповідав мені про доки й таверни і про те, як спритний хлопчак може заробити три або навіть п'ять пенсів на день за передачу повідомлень, бігаючи крутими вулицями міста. Ми вважали себе кмітливими та сміливими і навіть обходили старших хлопчиків, які за одне доручення просили два пенси або навіть більше. Здається, я ніколи не був таким хоробрим, як тоді. Я заплющую очі й пригадую запах тих днів: клоччя, смола та свіжа стружка в сухих доках, де корабельники вправлялися стругами та киянками; солодкий аромат дуже свіжої риби та отруйний сморід улову, який перележав у спеку; тюки з шерстю на сонці також додавали певну нотку до аромату дубових діжок зі зрілим бренді з Сендс-еджу; аромат тюків із сіном, складених на форпіку[З - Крайній носовий відсік судна. Зазвичай слугує для розміщення вантажів та водяного баласту.], від якого крутило в носі, змішувався з ароматом твердих динь. Ці всі запахи перепліталися з вітром із затоки, приправленим сіллю та йодом. Нюхач звертав мою увагу на всі запахи, оскільки його нюх був гострішим за мій.

Нам з Керрі зазвичай давали доручення, наприклад, знайти штурмана, який пішов попрощатися з дружиною, або передати набір спецій покупцю в лавці. Начальник порту міг послати нас, щоб ми повідомили команді, що якийсь дурень неправильно пришвартувався і приплив скоро віднесе корабель. Але найбільше мені подобалися доручення, які приводили нас до таверн. Там оповідачі та пліткарі розповідали свої байки. Оповідачі переказували звичні історії: про подорожі, під час яких робилися відкриття, команди, які переживали жахливі шторми, та про дурних капітанів, котрі топили кораблі разом з усією командою. Я запам'ятав багато таких історій, але найбільше мені подобались розповіді моряків, а не професійних оповідачів. То були не історії біля каміна, а попередження та новини, що передавали між командами за пляшкою бренді або буханцем жовтого медвяного хліба.

Моряки розмовляли про улов, сіті, які були такі повні, що ледь не топили човни, або про казкових риб чи тварин, яких можна було побачити хіба при світлі повного місяця. Вони розповідали історії про поселення, на які нападали острів'яни, як на березі, так і на прикордонних островах нашого герцогства, про піратів, морські битви, кораблі, що їх захопили через зраду. Але найзахопливішими були розповіді про червоні кораблі, на яких острів'яни грабували не лише судна та міста, але й одне одного. Дехто насміхався з кораблів із червоним кілем і з тих, хто розповідав про піратів-острів'ян, які нападали одне на одного.

Але ми з Керрі та Нюхачем сиділи під столом, спершись об ніжки стільця, споживаючи солодкі булочки, і, широко розкривши очі, слухали розповіді про кораблі з червоними кілями, де на реях висіли дюжини тіл... не мертві, а зв'язані. Вони смикались і зойкали, коли чайки прилітали їх клювати. Ми слухали страшні історії, доки не починали тремтіти від жаху. Потім бігли в доки, щоб заробити ще пенні.

Одного разу ми з Керрі та Моллі побудували пліт з плавнику, прибитого припливом, і плавали під доками. Ми прив'язали його там, а під час припливу він відірвав уламок причалу і пошкодив дві шлюпки. Кілька днів ми жахалися від думки, що нас викриють. Одного разу шинкар нам'яв Керрі вуха і звинуватив нас у крадіжці. Щоби помститися, ми під столом підвісили оселедця. Він там засмердівся, приваблюючи мух кілька днів, поки шинкар не знайшов його.

Під час своїх гульок я навчився багато чого: купувати, лагодити сітки, будувати човни та бити байдики. Я навчився розбиратися в людях і метикувати, хто заплатить обіцяне пенні, а хто просто посміється, коли ти прийдеш за платнею. Я знав, у якого пекаря найкраще щось випрошувати, а де легше щось поцупити. Нюхач постійно був зі мною. Він так прив'язався до мене, що я вже не уявляв життя без нього. Я використовував його нюх, очі та щелепи так просто, як і свої власні, і навіть не дивувався цьому.

Так минула найкраща частина літа. Але одного разу, коли сонце сяяло у блакитнішому за море небі, мое щастя скінчилося. Ми з Моллі та Керрі поцупили добрячу низку ліверних сосисок з коптильні і втікали вулицею від їхнього законного власника. Як завше, Нюхач був з нами. Інші діти вже давно сприймали нас як єдине ціле, й ніхто вже не дивувався, що ми мислили однаково. Нас називали «Нюхач та Новачок» і вважали, що ми показуємо хитрий трюк, коли я кидав Нюхачу його частину здобичі, а він завжди спритно її ловив. Але насправді нас було четверо і ми бігли людиною вулицею, відкушуючи сосиски на ходу і спритно передаючи їх одне одному. Ковбасник волав, марно намагаючись наздогнати нас.

Раптом з м'ясарні вийшов Барріч.

Я пробіг перед ним, і ми одразу впізнали його, перелякавшись одночасно з ним. Його похмуре обличчя не залишило жодних сумнівів: він здогадався про мій вчинок. «Треба втікати», – промайнула думка, і я ухилився від його простягнутих рук, але одразу ж зі здивуванням помітив, що якимось чином врізався в нього.

Я не особливо люблю згадувати, що було потім. Мене добряче відлупцювали; бив не лише Барріч, а й розлючений власник сосисок. Всі мої співучасники, окрім Нюхача, зникли у вуличних закапелках. Нюхач на животі підповз до Барріча і теж дістав своє. Я у відчаї спостерігав, як Барріч витягнув кілька монет з гаманця, щоб заплатити за сосиски. Він тримав мене за шкірку, тому я замалим не метляв ногами в повітрі. Коли ковбасник пішов, а невеличкий натовп, який зібрався подивитися на мою поразку, розсіявся, Барріч нарешті відпустив мене. Я був здивований його презирливим поглядом. Він дав мені ще одного потиличника й наказав:

- Додому. Хутко!

Ми з Нюхачем побігли в замок, ще швидше, аніж зазвичай, зайняли своє ложе біля каміна й чекали, тремтячи від жаху. Ми чекали, чекали з обіду аж до сутінок. Ми обидва зголодніли, але воліли не йти звідси. На обличчі Барріча я прочитав ще більшу погрозу, аніж у гніві батька Моллі.

Барріч прийшов пізно вночі. Ми почули його кроки на драбині. Мені не потрібен був навіть гостріший нюх пса, аби зрозуміти, що Барріч п'яний. Ми зіщулилися, коли той зайшов до тьмяної кімнати. Барріч важко дихав і витратив більше часу, аніж звичайно, щоб запалити декілька свічок, окрім тої, що запалив я. Після цього він гепнувся на ослін і подивився на нас. Нюхач почав скавчати й перекинувся на спину, як це завше роблять цуценята. Я дуже хотів зробити так само, але тільки злякано подивився на Барріча. Через мить він промовив:

- Фітце, що ж із вас вийде з псом? Бігати з жебраками та злодюгами й запихатися, як тварини... Це при тому, що у твоїх жилах тече кров королів!

Я мовчав.

- Ми обидва винні. Йди сюди, хлопче, ну ж бо.

Я відважився зробити кілька кроків до Барріча, але наблизитися боявся. Той спохмурнів, помітивши мій страх.

- Тебе поранили?

Я похитав головою.

– Тоді йди сюди.

Я завагався. Нюхач теж невпевнено скавулів.

Барріч здивовано подивився на нього. Я міг прочитати його думки крізь п'яний погляд. Барріч перевів очі від мене до щенюка, і на його обличчі проступила огида. Він повільно піднявся й відійшов від столу та собачати, яке повзало за його скаліченою ногою. В кімнаті стояла невелика полиця, на якій лежали запилюжені інструменти й інші речі. Барріч повільно простягнув руку і взяв якийсь предмет, зроблений з дерева та шкіри. Предмет аж задуб від довгого лежання. Барріч махнув ним, і той з виляском вдарив по нозі.

– Знаеш, що це, хлопче? – м'яко запитав він.

Я похитав головою.

– Це собачий хлист.

Я тупо подивився на нього. Ми з Нюхачем ще не стикалися з цим і не знали, як реагувати. Напевне, Барріч помітив мое збентеження. Він приязно всміхнувся і продовжував говорити до мене доброзичливим тоном. Але я відчув якісь приховані нотки в його голосі.

– Це інструмент, Фітце. Виховний засіб. Коли в тебе є цуценя, яке тебе не слухається – наприклад, ти йому кажеш: «До мене», а воно не йде, – то два-три удари – і воно вже підкоряється. Отже, ця штука допомагає цуценятку вчитися.

Барріч говорив звичним тоном, рухаючи хлистом, який «танцював» на підлозі. Ми з Нюхачем не могли відірвати погляду від «виховного засобу», а коли Барріч зненацька замахнувся ним у бік пса, той перелякано дзявкнув, відскочив від нього й заховався за мене.

Барріч повільно присів на ослін біля каміна, закривши очі рукою.

– Едо, – видихнув він, чи то лаючись, чи то молячись. – Я здогадувався, чому ви втікали, але, хай будуть прокляті очі Еля, я хотів помилитися! Я в житті не вдарю цуценя тою клятою штукенцією! Тому в Нюхача немає причин боятися її, хіба що він прочитав твої думки.

Усвідомивши, що небезпека минула, я опустився на підлогу й сів біля Нюхача, який виліз мені на руки й нетерпляче обнюхував мое обличчя. Я заспокоював його, вирішивши, що варто почекати, що буде далі. Ми з цуценям сиділи і спостерігали за нерухомим Баррічем. Коли він нарешті підняв голову, я був ошелешений: Барріч виглядав так, наче щойно плакав. «Як мама», – подумав я, хоча дивно: я не пригадую її заплаканого образу.

– Фітце, хлопче, підійди, – м'яко сказав він таким голосом, що я не міг не послухати. Нюхач поповз за мною.

– Ні, – сказав він щенюкові й носакон чобота вказав йому на його місце, а мене посадив біля себе.

– Фітце, – почав Барріч, але замовк. Затим, глибоко вдихнувши, продовжив: – Фітце, так не можна робити. Це дуже, дуже погано – займатися тим, що ви робили зі щенюком. Це неприродно і гірше за крадіжки чи брехню. Це забирає в людини її ество. Розумієш?

Я тупо подивився на Барріча. Він зітхнув:

– Хлопче, в тобі тече королівська кров. Бастард чи ні, але ти рідний син Чівелрі, нащадок його давньої династії. А те, що ти робиш, – неправильно. Це не є гідним, розумієш?

Я мовчки похитав головою.

– Бачиш, ти вже не говориш. Але скажи мені, хто тебе навчив цьому?

– Чому саме?

Мій голос був хрипким і грубим.

Барріч широко розплющив очі. Я побачив, як йому важко тримати себе в руках.

– Ти знаєш, про що я. Хто навчив тебе бути з собакою, думати і бачити, як він, розповідати один одному різні речі?

На хвильку я задумався над цим. Так, це правда.

– Ніхто, – нарешті відповів я. – Так вийшло, бо ми багато часу провели разом, – додав, гадаючи, що це слугуватиме поясненням. Барріч похмуро подивився на мене.

– Ти говориш не як дитина, – раптом зауважив він. – Але я чув, що так було у всіх, хто володів стародавнім Вітом. Від самого народження вони були не зовсім дітьми. Вони завжди знали надто багато, а з роками дізнавалися ще більше. Тому в давні часи полювати на них та вбивати не вважалося злочином. Розумієш, про що я тобі кажу, Фітце?

Я заперечно похитав головою. Барріч насупився через моє мовчання, тому я вичавив із себе:

– Я намагаюся зрозуміти. Що таке стародавній Віт?

Барріч недовірко подивився на мене. Потім недовіра змінилася на підозру.

– Хлопче! – погрозово промовив він, але я лише безневинно подивився у відповідь. За мить Барріч повірив у мою необізнаність. – Віт... – повільно почав він і спохмурнів. Барріч подивився на свої руки, наче згадуючи якийсь стародавній гріх. – Це сила крові тварин. Схоже на Скілл, який передається по королівській династії. Спочатку це як чудо, що дозволяє розуміти мову тварин. Але потім ця сила оволодіває тобою й обертає тебе на тварину, як і всіх інших. Скоро все людське в тобі вмирає, а ти бігаєш з ними, говориш їхньою мовою та пізнаєш смак крові, згряя тварин стає для тебе рідною. Жодна людина не скаже, що ти колись мав людську подобу. – Барріч говорив усе тихіше й тихіше і вже не дивився на мене, а обернувся до каміна і спостерігав за кволим полум'ям. – Як кажуть, коли людина приймає подобу звіра, то вбиває не через голод, як то робить та ж тварина, а вбиває з людською жадобою. Вбиває заради того, щоб убивати... Невже ти цього хочеш, Фітце? Втопити свою королівську кров у крові дикого полювання? Бути звіром серед звірів лише заради знання, які це тобі дає?

А найгірше відбуватиметься до цього: що, як раптом запах свіжої крові зведе тебе з розуму, а вигляд здобичі опанує всіма твоїми думками?

Голос Барріча ставав м'якшим, і я відчув у ньому гіркоту, коли той запитав:

– Уяви, що ти прокидаєшся і тебе лихоманить та кидає в піт, оскільки почався шлюбний сезон, а твій товариш почув це. Саме ці знання ти хочеш показувати своїй дамі в ліжку?

Я зіщулився.

– Не знаю, – тихо промовив я.

Барріч гнівно обернувся до мене.

– Ти не знаєш? – гаркнув він. – Я кажу тобі, до чого це може призвести, а ти не знаєш?

В мене пересохло в роті. Нюхач згорнувся біля моїх ніг.

– Але я дійсно не знаю, – заперечив я. – Як я можу знати, поки цього не зробив? Як я можу про це говорити?

– Але я можу! – заволав Барріч. Я відчув його лють і те, що він сьогодні добряче надудлився. – Щенюка треба позбутися, а ти зостанешся тут під моєю опікою. Тут я зможу за тобою наглядати. Якщо Чівелрі не забере мене до себе, то це найменше, що я можу для нього зробити. Я подбаю про те, щоб його син виріс людиною, а не вовком. Я зроблю це, навіть якщо ми обидва помremo!

Він потягнувся на лавці, щоб схопити Нюхача за шкірку, принаймні спробував. Та ми з псом кинулися геть. Ми побігли до дверей, але я не встиг упоратися із засувом: Барріч уже був біля нас. Він відкинув Нюхача своїм чоботом, а мене відштовхнув плечем.

– До мене, цуценя, – наказав він. Але Нюхач підбіг до мене. Барріч перестав хекати і зиркати на двері. Я усвідомив його люті думки і його бажання прибити нас, аби покінчити з цим усім. Барріч контролював свої почуття, але того

швидкого погляду достатньо було, щоб налякати мене. Коли він раптом стрибнув на мене, я штовхнув його так сильно, як дозволяв мені мій страх.

Барріч упав так швидко, як підбитий птах. Кілька секунд він сидів на підлозі. Я нахилився і пригорнув Нюхача до себе. Барріч повільно похитав головою, наче струшуючи краплі дощу з волосся. Він став над нами.

– Це в його крові, – почув я, як він пробурмотів. – Це через його матір. Не дивно. Але хлопця треба вчити.

Потім Барріч подивився мені прямісінько в очі й попередив: – Фітце, ніколи так не роби зі мною. Ніколи. Тепер дай сюди того щенюка.

Барріч знову потягнувся за нами. Оскільки я відчував його прихований гнів, то вже не міг стримуватися і знову штовхнув його. Але цього разу мій захист натрапив на стіну, яка відбила удар. Я перечепився й опустився на підлогу, мало не знепритомнівши; голова крутилася. Барріч схилився наді мною.

– Я попереджував, – тихо сказав він. Його голос нагадував ричання вовка. Восанне я відчув, як Барріч схопив Нюхача за шкірку. Йому нарешті вдалося підняти цуценя, і він обережно поніс його до дверей. Барріч швидко відкрив засув, який спинив мене, і я почув тупіт його чобіт по драбині.

За мить я очікував, зірвався й кинувся до дверей. Але Барріч уміло мене зачинив, тому я марно торсав засув. В міру того як він відносив Нюхача, я відчував його все менше й менше. Натомість з'являлося почуття відчаю й самотності. Я почав плакати. Плач перейшов у виття. Я шкрябався у двері, намагаючись відновити зв'язок з Нюхачем. Коли його собачі почуття покинули мене, я почав волати й ридати так голосно, як тільки може шестирічна дитина, марно грюкаючи у грубі дерев'яні дошки.

Здавалося, пройшла ціла вічність, поки Барріч повернувся. Я почув його кроки і підняв голову, лежачи біля порога і втомлено відсапуючись. Я хотів прошмигнути повз нього, але Барріч спритно зловив мене за комір. Він затягнув мене в кімнату, грюкнув дверима і взяв їх на засув. Я мовчки кинувся на двері. У горлі щось стиснуло. Барріч втомлено присів.

– Навіть не думай, хлопче, – попередив Барріч, наче прочитавши мої божевільні думки, які я хотів втілити наступного разу, коли він мене випустить. – Його більше немає. Цуценяти немає. Дуже шкода: він був гарної породи. У нього була така ж давня династія, як і в тебе. Але краще пожертвувати псом, аніж людиною.

Я не поворухнувся. Барріч додав майже лагідним голосом:

– Не будемо за ним тужити. Так легше.

Але я не перестав тужити, і по голосу Барріча зрозумів, що він цього й не очікував. Барріч зітхнув і повільно почав лаштуватися на сон. Він більше нічого мені не говорив, просто погасив лампу і влігся на ліжко. Але не спав. Рано-вранці він прокинувся, підняв мене з підлоги й поклав на ліжко, ще тепле від його тіла. Потім він знову пішов, і кілька годин його не було.

Я сумував кілька днів і мучився від лихоманки. Гадаю, Барріч зрозумів, що в мене якесь дитяче нездужання, тому залишив мене у спокої. Мене почали випускати надвір тільки через кілька днів, і то лише в супроводі.

Після того Барріч завзято пантрував, щоб я не зв'язувався з жодною твариною. Я впевнений, він думав, що йому вдалося. Певною мірою це правда, оскільки я не прив'язувався до жодного собаки чи коня. Я знаю, що він бажав мені добра. Але я почувався скутим, а не захищеним. Він був наглядачем, який ревно забезпечував мою усамітненість. Я почувався геть самотнім, і це відчуття пустило глибоке коріння.

Розділ 3

Угода

Мабуть, походження Скіллу назавжди залишиться таємницею. Без сумніву, потяг до Скіллу був особливо сильним серед членів правлячої династії, хоч і не обмежується королівською сім'єю. Недарма кажуть у народі: «Скілл проросте тоді, коли кров морів змішається з кров'ю рівнин». Цікаво, що в острів'ян і

нащадків корінного населення Шістьох герцогств немає схильності до Скіллу.

Гармонію закладено в сутності речей. Тож чи не є гармонія видом спокою? Без сумніву, так завжди мені здавалося. Всі події, навіть карколомні та химерні, розбавлені безкінечним буденним життям. Воїни, які на полі бою шукають поранених поміж мертвих, завжди зупиняються, щоби прокашлятися, висякатися і подивитися на гирилицю гусей. Я бачив фермерів, які продовжували орати землю і сіяти, незважаючи на те, що за декілька миль ішов бій.

Я впевнився в цьому. Повертаючись у минуле, просто дивуюся: мене розлучили з матір'ю, потягнули в нове місто в чужому краю; батько покинув мене, віддавши на догляд до чужого чоловіка; потім мене позбавили мого чотириноного друга; але я, як і раніше, прокидався вранці й жив своїм дитячим життям. Для мене це означало прокидатися тоді, коли Барріч будив мене, а я йшов за ним на кухню, де ми їли разом. Після того я ставав тінню Барріча: він майже не спускав з мене ока. Я бігав хвостиком за ним, спостерігаючи за його працею, іноді – потроху допомагаючи йому. Ми вечеряли разом, сидячи на лавці, а Барріч пильно пантрував за моїми манерами. Після цього ми йшли у його помешкання, де я зазвичай проводив решту вечора, мовчки дивлячись на те, як Барріч п'є або як горить вогонь. Барріч пив і одночасно лагодив або виготовляв зброю, готував мазі чи якісь кінські ліки. Він працював, а я навчався, спостерігаючи за ним. Ми рідко коли розмовляли. Дивно, але так пройшло два роки і частина третього.

Я, як і Моллі, викроював час для себе, коли Барріча кликали для участі в полюванні або допомогти якійсь кобилі ожеребитися. Іноді я втікав, коли Барріч забагато закладав за комір. Але це було небезпечно. Коли я був вільний, то швидко шукав своїх друзів у місті й бігав з ними настільки довго, наскільки дозволяла моя хоробрість. Я щиро сумував за Нюхачем. Здавалося, Барріч відірвав від мене частину мого тіла. Але ми жодного разу про це не говорили.

Повертаючись у минуле, я припускаю, що йому було так самотньо, як і мені. Чівелрі не взяв Барріча з собою у вигнання, натомість залишив його з безіменним байстрюком, у якого, зокрема, виявилось те, що він вважав збоченням. Навіть після того, як його нога загоїлась, з'ясувалося, що він більше не зможе ні іздити верхи, ні полювати чи навіть ходити, як раніше; для такого чоловіка, як Барріч, це було дуже важко. Він ніколи не скаржився (принаймні я не чув). Але, згадуючи ті часи, навіть не уявляю, кому він міг би скаржитися. Ми обидва стали заручниками самотності. Щовечора, дивлячись один на одного, ми бачили

винуватця.

Втім, усе минає, особливо час. За кілька місяців та років я знайшов своє місце. Я приносив Баррічу потрібні речі швидше, аніж він просив, прибирав після того, як він лікував тварин, міняв воду соколам та шукав кліщів у собак, які поверталися з полювання. Люди звикали до мене і вже не витріщалися, як раніше. Дехто взагалі не помічав. Поступово Барріч послабив нагляд за мною. Я пересувався вільніше, але все ж дбав про те, щоб він не знав про мої виходи в місто.

У замку теж були діти. Чимало з них мої однолітки. Деякі навіть доводилися мені двоюрідними та троюрідними братами, але я ніколи тісно з ними не спілкувався. За молодшими доглядали матері чи няньки, а у старших були свої заняття та обов'язки. Більшість з них добре ставилася до мене, але я не входив до їхніх кіл. Хоч я міг місяцями не бачитися з Діком, Керрі чи Моллі, вони були моїми найближчими друзями. Під час своїх прогулянок замком і зимовими вечорами, коли ми всі збиралися у Великій залі, щоб послухати менестрелів, подивитися лялькові вистави чи пограти в ігри, я швидко почав розуміти, де мене чекали, а де – ні.

Я намагався не потрапляти на очі королеві. Щоразу, коли вона бачила мене, то знаходила якісь вади у моїй поведінці і сварила Барріча через це. Регал теж являв небезпеку. Хоча він уже був дорослим, але постійно відштовхував мене зі свого шляху або наступав на мої іграшки. Йому були властиві дріб'язковість та мстивість, чого я ніколи не помічав за Веріті. Ми рідко бачилися з Веріті, але в мене не було неприємностей через ці зустрічі. Але коли я потрапляв йому на очі, то зазвичай він міг мене погладити або дати пенні. Одного разу слуга приніс до помешкання Барріча кілька облуплених невеликих дерев'яних іграшок, солдатиків, коників та возик. Слуга переказав, що Веріті знайшов їх у кутку своєї шафи для одягу й подумав, що мені вони сподобаються. Здається, я цінував їх більше за всі свої речі.

Коб у стайні також був небезпечним для мене. Коли Барріч перебував поряд, він ставився до мене добре і справедливо, але в інший час мало звертав на мене уваги. Коб дав мені зрозуміти, що він не хоче, аби я крутився в нього під ногами, поки він працює. Згодом я зрозумів, що він заздрих, розуміючи, що Барріч усю свою увагу зосередив на мені. Коб ніколи не виявляв до мене прямої жорстокості, не бив мене і не сварив просто так, але я відчував його нелюбов, тому уникав.

Усі вояки були досить терпимими до мене. Після вуличних дітей у Баккіпі вони, напевне, найближчі мої приятелі. Але як би добре чоловіки не ставилися до хлопчика дев'яти-десяти років, усе ж між нами було мало спільного. Я спостерігав, як вони грають у кості, та слухав їхні історії; але бували дні, коли я не мав вояцького товариства. Хоч Барріч не забороняв мені відвідувати кордегардію, він не приховував свого незадоволення, що я проводжу там своє дозвілля.

Отже, я одночасно був і не був членом спільноти замку. Декого я уникав, за деким спостерігав, а декого слухався. Але з жодною людиною тісно не спілкувався.

Колись одного ранку, коли ще трішки соромився свого десятирічного віку, я грався під столами у Великій залі, борюкаючись і дражнячи цуценят. Тоді було досить рано. Перед цим було якесь святкування, яке затягнулося на весь день та далеко за опівніч. Барріч напився в дим. Майже всі – знать і слуги – ще спали, тому мої пошуки на кухні нічого не дали. Але на столах у Великій залі траплялися цінні знахідки: шматки булок, тарілки з м'ясом, миски з яблуками й кавалки сиру; коротше кажучи, все, що може поцупити хлопчина. Великі пси вже нанюхали найкращі кістки та гризли їх у своїх кутках, а цуценята задовольнялися меншими порціями. Я натрапив на досить великий кавалок м'ясного пирога й забрався з ним під стіл, де поділився з одним зі своїх улюбленців. Після втрати Нюхача я намагався не показувати Баррічу, що занадто сильно прив'язуюся до якогось собачати. Досі не розуміючи, чому Барріч був проти моєї дружби з собаками, я не сперечався з ним, щоб не ставити під удар їхні життя. Отже, я ділився пирогом з трьома щенюками й почув повільні кроки на встеленій очеретом підлозі. Двоє чоловіків щось тихо обговорювали.

Я подумав, що то кухонні слуги, які прийшли прибирати, а тому виліз з-за столу, щоб ще чимось поживитися.

Але моїй несподіваній появі здивувалися не слуги, а старий король – мій дідусь. Трохи позаду йшов Регал, тримаючи його під лікоть. Затуманені очі та пожмаканий камзол виказували його участь у вчорашньому святкуванні. За ними плівся новий блазень короля з банькатими очима на блідому овалному обличчі. Він виглядав так дивно у своєму пістрявому чорно-білому одязі, що я відводив від нього погляд. Король Шрюд, навпаки, мав зразковий вигляд. Ясний погляд, борода й волосся акуратно причесані, а одяг бездоганний. На мить він здивувався, а потім зауважив:

– Бачиш, Регале, все, як я й казав. Можливість сама лізе нам в руки, а хтось користується нею; часто це робить молода людина або людина, якою рухає енергія та апетити молодості. Члени королівської сім'ї не можуть втрачати такого шансу чи віддавати його в чужі руки.

Король пройшов мимо, продовжуючи розвивати свою думку, а Регал погрозово подивився на мене налитими кров'ю очима. Він махнув рукою на знак того, що мені варто зчезнути. Я кивнув, мовляв, зрозумів, але спочатку кинувся до столу. Запхнув два яблука в жилет і вхопив майже цілий пиріг з агрусом. Раптом король обернувся і вказав на мене. Блазень передражнив його. Я завмер на місці.

– Подивись на нього, – сказав старий король. Регал зиркнув на мене, але я не поворухнувся. – Що ти з нього зробиш?

Регал розгублено відповів:

– З нього? То бастард Чівелрі. Постійно лазить всюди і краде.

– Не будь блазнем, – усміхнувся король Шрюд, хоч його погляд залишався суворим. Блазень і собі солодко всміхнувся, бо гадав, що звертаються до нього. – В тебе що, вуха залиті воском? Ти не чуєш, що я кажу? Я питаю тебе, не що з нього вийде, а що ти з нього зробиш. Ось він: молодий, сильний, подає великі надії. В ньому видно ту ж королівську породу, що і в тобі. Просто він народився з того боку барикад. Отже, що ти з нього зробиш? Інструмент? Зброю? Приятеля чи ворога? Чи простопустиш на самоплив, аби його підібрав хтось інший і використав проти тебе?

Регал, примруживши очі, подивився на мене, а потім кудись у дальній куток зали. Та позаяк там нікого не було, його погляд повернувся. Цуценя біля моєї щиколотки запищало, нагадуючи мені, щоб я не забув поділитися їжею. Я шикнув на нього.

– Бастарда? Він же ж просто дитина.

Старий король зітхнув.

– Поки що. Цього ранку, в цей момент він дитина. Наступного разу він стане юнаком і, ще гірше, чоловіком. Тоді вже буде пізно щось із нього робити. Але, Регале, зараз ти можеш ліпити з нього що завгодно. За десять років це буде твій найвідданіший союзник. Замість незадоволеного бастарда, який може зазіхати на трон, він стане твоїм помічником, пов'язаним із сім'єю як кров'ю, так і духом. Бастард, Регале, – унікальна людина. Надінь йому перстень на палець і відправ його кудись. Там він стане дипломатом, якого не зможе вигнати жоден заморський правитель. Його можна сміливо посилати навіть туди, куди не відправиш кровного принца. Уяви, як можна використовувати того, хто одночасно належить і не належить до королівської династії: обмін заручників, шлюбні союзи, таємні місії, політичні вбивства.

Після останніх слів короля Регал широко розкрив очі. Король замовк, і всі тривожно дихали, дивлячись один на одного. Потім Регал промовив, наче подавившись сухою шкуринкою:

– Ти так говориш про це при хлопцеві, щоб використовувати його як інструмент чи зброю. Гадаєш, він не згадає цих слів, коли підросте?

Король Шрюд засміявся. Його голос луною відбивався від кам'яних стін Великої зали:

– Згадає? Звісно. Я навіть не сумніваюся. Подивися в його очі, Регале. В них розум і, напевно, можливість оволодіння Скіллом. Треба бути великим дурнем, щоби брехати йому, і ще більшим дурнем, щоби почати його підготовку та навчання, нічого не пояснивши. Таким чином хтось інший може посіяти якесь зерно в його мізках, чи не так, хлопче?

Він уважно дивився на мене, і я раптом усвідомив, що теж відповідаю йому таким же поглядом. Під час усієї його розмови ми не відводили очей один від одного. В очах свого діда я бачив чесність, непорушну, як скеля. Він не заспокоював мене, але я зрозумів, що завжди зможу на нього розраховувати. Я повільно кивнув.

– Йди до мене.

Я повільно підійшов. Король опустився на одне коліно, щоби подивитися мені в очі. Блазень теж присів, із серйозним виразом переводячи погляд з обличчя на обличчя. Регал люто дивився на нас згори вниз. Тоді я ще не зрозумів іронії

старого короля, який став на коліна біля свого позашлюбного внука. Тому я серйозно сприйняв те, як він узяв пиріг з моїх рук і кинув його цуценятам, що супроводжували мене. Він витяг булавку з шовкового коміра і з серйозним виразом обличчя прикріпив її до моєї простої шерстяної сорочки.

– Тепер ти мій, – сказав він, і це клеймо стало ще важливішим, аніж спільна кров.
– Тобі не треба доїдати за кимось. Я тебе добре забезпечуватиму. Якщо хтось захоче налаштувати тебе проти мене, запропонувавши більше, аніж я, прийди і розкажи мені про таку пропозицію. Я погоджусь. Я не скупиндра і не ставитимуся до тебе погано. Тому це не зможе бути приводом мене зрадити. Ти віриш мені, хлопче?

Я кивнув, як завжди, мовчки. Але його карі очі, що вперто дивилися на мене, вимагали більшого.

– Так, сір.

– Гаразд. Я віддам кілька розпоряджень стосовно тебе. Дивися, аби їх виконали. Якщо тобі щось здасться дивним, поговори з Баррічем або зі мною. Просто підійди до моєї кімнати, покажи ту булавку – і тебе пропустять.

Я подивився на червоний камінчик, який блищав у срібному гніздечку.

– Так, сір, – знову промовив я.

– Ех, – м'яко сказав король. Я відчув жаль у його голосі і здивувався. Король відвів від мене погляд, і я раптом усвідомив, що перебуваю у Великій залі, а мене оточують цуценята. Регал знову недоброзичливо дивився на мене, а блазень активно кивав у своїй звичній бездумній манері. Потім король встав і відвернувся. У мене по шкірі пробігли мурахи, наче від холоду, коли знімаєш накидку. Вперше я зустрівся зі Скіллом у руках майстра.

– Ти не схвалюєш цього, Регале? – переконливо запитав король.

– Мій король може робити, що забажає, – похмуро відповів Регал.

Король Шрюд зітхнув.

– Я питаю не про це.

– Мати королева точно цього не схвалить. Ваша прихильність до хлопця означатиме, що ви його визнали. У нього та в інших з'являться деякі задумки.

– Тьху! – сплюнув король і весело засміявся.

Регал одразу ж скипів.

– Моя мати королева не погодиться, і їй це теж не сподобається. Моїй матері...

– ...вже кілька років не подобається те, що я роблю. Я вже майже не звертаю на це уваги, Регале. Вона постійно здіймає галас, верещить і погрожує повернутися до Ферроу, щоб там стати герцогинею, аби ти після її смерті одержав титул герцога. А коли вона дуже сердиться, то погрожує, що в такому разі Тілт та Ферроу піднімуть повстання, відділяться від нас, а вона буде там королевою.

– А я буду королем! – зухвало додав Регал.

Шрюд кивнув.

– Так, я передбачав, що вона підбиває тебе на таку гнилу зраду. Слухай, хлопче. Вона може скипіти і жбурляти посуд у слуг, але не більше, оскільки розуміє, що краще правити спокійним королівством, аніж бунтівним герцогством. У Ферроу немає причин повставати проти мене, якщо вони, звичайно, їх не вигадують. Її амбіції завжди перевищували її можливості.

Він помовчав і уважно подивився на Регала.

– Це найгірша помилка королівських династій.

Я відчував, що Регал насилу стримує свій гнів, утупившись у підлогу.

– Ходімо, – наказав король. Регал, як слухняний пес, пішов за ним, кинувши на мене побіжний убивчий погляд.

Я дивився вслід старому королю, який залишив залу, й відчув якісь відголоски втрати. «Дивний чоловік, – подумав я. – Незважаючи на те, що я бастард, він міг би оголосити мене своїм онуком і безперешкодно отримав би те, що йому треба». Блідий блазень зупинився біля дверей, озирнувся на мене на мить і зробив якийсь незрозумілий жест своїми худими руками. Це могла бути образа, благословення чи просто блазенський помах руки. Потім він посміхнувся, показав язика й подався за королем.

Незважаючи на обіцянки короля, я напхав тістечок у свій камзол, і ми з цуценятами вм'яли їх у тихому кутку за стайнею. Зазвичай ми їли менше, тому мій живіт ще довго бурчав. Собачата заснули, але я розривався між втомою та передчуттям. Я майже сподівався, що це закінчиться нічим і король забуде про свої слова. Але сталося навпаки. Того ж дня пізно ввечері я нарешті піднявся драбиною у кімнату Барріча. Весь день я намагався зрозуміти, що мали значити ті вранішні слова про мене. Але міг цього й не робити: щойно я зайшов у кімнату, Барріч відклав зброю й уважно подивився на мене. Кілька секунд він мовчки спостерігав за мною, а я за ним. Щось змінилося, і я злякався. Після того як Барріч позбувся Нюхача, мені здавалося, що мое життя повністю в руках у Барріча і що бастарда можна так само легко збути, як і щенюка. Але це не заважало мені відчувати його рідною людиною; щоб залежати від когось, не завжди потрібна любов.

Єдиним постійним почуттям було те, що я міг покластися на Барріча; зараз я відчував, що ця опора захиталася.

– Так, – врешті промовив Барріч рішучим тоном. – Так. Треба було потрапити йому на очі й привернути до себе увагу? Добре. Він вирішив, що робити з тобою.

Барріч зітхнув і замовк, але зовсім з іншим почуттям. На якусь хвилю мені здалося, що йому шкода мене. Але за мить Барріч знову заговорив:

– Мені наказали вибрати тобі коня на завтра. Король запропонував, щоб то було лоша. Таким чином я зможу навчати вас удвох. Але я вмовив його розпочати тренування зі старшою та спокійнішою твариною: один учень за раз. Втім, у мене свої причини дати тобі... менш вразливу тварину. Дивись, поведь себе добре. Якщо ти знову будеш займатися дурницями, я одразу це вирахую. Сподіваюся, ми зрозуміли одне одного.

Я швидко кивнув.

– Відповідай, Фітце. Для спілкування з учителями тобі доведеться користатися своїм язиком.

– Так, сір.

Це схоже на Барріча: найважливішим для нього було довірити мені коня. Вирішивши свою нагальну проблему, далі він говорив цілком байдужим тоном.

– Отже, хлопче, віднині вставатимеш на світанку. Зранку я тебе вчитиму доглядати за кіньми та правильно поводитися з ними, а також полюванню з собаками, щоб вони тебе слухалися. Я навчу тебе людському поводженню з тваринами.

Барріч зробив наголос на останній фразі й помовчав для впевненості, що я зрозумів його. Мое серце заскімлило, але я кивнув і додав:

– Так, сір.

– Після обіду ти переходиш у їхнє розпорядження вправлятися зі зброєю і тому подібне. Напевно, вони вчитимуть тебе Скіллу врешті-решт. Взимку ти будеш навчатися мов та жестів усередині. Без сумніву, тебе будуть вчити читати, писати й рахувати. Також історії. Я не знаю, для чого тобі те все, але вчись добре, щоб король був задоволений. Його краще не розчаровувати, не те що сердити. Краще б ти взагалі не потрапляв йому на очі, але я не попередив тебе про це. Втім, уже пізно.

Барріч раптом прокашлявся і вдихнув.

– А, ще дещо зміниться.

Він підняв шматок шкіри, з якою працював, і знову перегнув її. Здавалося, він розмовляє зі своїми пальцями.

– З цього моменту в тебе буде власна кімната в замку, там, де сплять всі аристократи. Ти б уже спав там, якби прийшов вчасно.

- Що? Я не зрозумів. Кімната?

- Ага, отже, ти можеш швидко відповідати, коли при пам'яті? Ти почув, що я сказав, хлопче: власна кімната в замку.

Барріч помовчав, а потім приязно продовжив:

- Нарешті я знову зостануся сам. А, і завтра з тебе знімуть мірки, щоби пошити одяг та чоботи, хоча навіщо шити взуття на ногу, яка досі росте, я не...

- Я не хочу там кімнати. - Хоча життя з Баррічем стало нестерпним, невідоме мене страхало більше. Я уявив собі велике холодне приміщення з кам'яними стінами, де в кутках ховаються тіні.

- Ну, тобі вона потрібна, - безжалісно промовив Барріч. - Вже давно пора. Ти син Чівелрі, хоч і позашлюбний. Тобі не личить жити у стійлі, як безпритульному псу.

- Але мене це влаштовує, - у відчаї відповів я.

Барріч підняв голову і суворо подивився на мене.

- Ти диви! Щось ти розбалакався сьогодні, чи не так?

Я опустил очі.

- Ти живеш тут, хоча ти не безпритульний пес, - похмуро зауважив я.

- І не бастард принца, - стримано відповів Барріч. - Фітце, ти житимеш у замку і годі.

Я зважився подивитися на нього. Він знову говорив до пальців.

- Краще я був би безпритульним псом, - насмілився сказати я і додав, хоч мій голос і тремтів від страху: - Ти б не дозволив, щоб таке зробили з безпритульним псом, змінивши все й одразу. Коли вони віддали цуценя породи бладгаунд лорду Грімсбі, ти відправив свою стару сорочку разом з ним, щоб йому була якась

згадка про дім, поки воно не звикне.

– Ну, – сказав Барріч. – Я не... йди до мене, Фітце. Ну ж бо, хлопче.

Я підійшов до нього, як собака, в якого є лише один хазяїн. Він злегка поплескав мене по спині та скуйовдив волосся, наче я й справді був псом.

– Не бійся. Тим паче, – промовив Барріч, і його голос пом'якшав, – вони сказали, що тобі лише дадуть кімнату в замку, але це не означає, що тобі доведеться спати там щоночі. Коли в тебе буде вільний час, то приходь сюди. Гарзд, Фітце? Тебе це влаштовує?

– Гадаю, так, – пробурмотів я.'

Упродовж наступних двох тижнів на мене посипалися зміни. Барріч розбудив мене на світанку, помив-причесав, підрівняв чубчика, а решту волосся зав'язав у косу, як у старших чоловіків у замку. Він наказав мені надягнути найкращий одяг і незадоволено цмокнув, коли побачив, що він на мене замалий, а потім неохоче констатував, що іншого немає.

Потім ми пішли до стайні, де він показав кобилу, яка тепер належала мені. Вона була сірою в яблуках. Її грива, хвіст, ніс та ноги мали чорнувате забарвлення, наче вона вимазалася в сажі. Власне, її так і звали – Сажка. Це була спокійна, доглянута тварина в чудовій формі. Важко було уявити собі легший спосіб навчитися їздити верхи. Як хлопець, я сподівався, що мені дадуть хоча б енергійного мерина, а не Сажку. Я намагався приховати своє розчарування, але Барріч відчув його.

– Гадаєш, вона ні на що не здатна? Таке враження, наче в тебе вже була сотня коней, Фітце, що ти вернеш носа від такої жвавої та здорової кобили, як Сажка. Вона виношує лоша від того клятого жеребця лорда Темперанса. Тому будь з нею обережним. До цього Сажкою займався Коб. Він хотів підготувати її для перегонів. Але мені здалося, що тобі вона більше підійде. Коб трішки засмутився через це, але я пообіцяв віддати йому лоша.

Барріч припасував для мене старе сідло, поклявшись, що до того, як з мене зроблять нову людину, я мушу показати себе справжнім вершником перед королем, що б він там не говорив. Сажка плавно виступила вперед, підкоряючись моїм рукам та колінам. Коб чудово її вишколив: її темперамент та настрої нагадували мені тиху заводь. Якщо вона й думала про щось, то не про те, що ми робимо. А Барріч надто пильно спостерігав за мною, тому я не ризикував лізти в її думки. Тож я керував нею наосліп, спілкуючись хіба своїми коліньми, повіддям та власною вагою. Це було важко у фізичному плані, і перший урок виснажив мене ще до його закінчення. Барріч знав про це, але це не означало, що він звільняв мене від обов'язків чистити й годувати Сажку, а також доглядати за сідлом та хомутом. Доки я не розплутав усі ковтуни в її гриві та не віддраяв старе шкіряне сідло до блиску, Барріч не відпускав мене на кухню.

Але щойно я шмигнув на кухню через чорний хід, важка рука Барріча опустилася на мое плече.

– Більше туди не ходитимеш, – твердо сказав він. – Це підходить для вояків, садівників та інших. Для аристократів та спеціальних слуг є зала. Ти там теж будеш їсти.

Промовивши це, він заштовхнув мене у тьмяну кімнату з довгим столом. В голові цього столу стояв ще один, але вище. Там були різні наїдки. За ним сиділи люди, які жадібно їли. В ті дні, коли короля, королеви та принців не було за високим столом, ніхто не дотримувався формальностей. Барріч підштовхнув мене до місця зліва ближче до вищого столу недалеко від середини, а сам сів з того ж боку, але трохи далі від вищого. Ніхто на мене не витріщався, тому я не нервував. До того ж я зголоднів і швидко з'їв досить велику порцію. Їжа, яку я цупив з кухні, була свіжішою та гарячішою. Але це не турбує хлопців, які ростуть, тому після голодного ранку я поїв добряче.

З повним шлунком я почав мріяти про піщану набережну, нагріту післяобіднім сонцем, на якій повно кролячих нір, де ми часто спали з цуценятами. Я почав вставати з-за столу, але за моєю спиною одразу ж виник якийсь хлопець. Він сказав:

– Так, пане?

Я озирнувся, щоби побачити, до кого він говорить. Але увага інших була прикута до свого харчу. Хлопець був вищим за мене і старшим на кілька років, тому я здивовано дивився на нього. Затим він поглянув у мої очі й повторив:

– Пане, ви закінчили їсти?

Я мовчав, оскільки був надто заскочений, аби відповісти хоч щось.

– Тоді вам треба йти зі мною. Год уже чекає. Після обіду вам треба вчитися поведження зі зброєю при дворі. Якщо, звичайно, Барріч закінчив свої заняття з вами.

Раптом Барріч з'явився біля мене, здивувавши тим, що став на одне коліно. Він смикнув мене за камзол і долонею зачесав мое волосся назад.

– Закінчу через кілька хвилин. Не дивуйся, Фітце. Ти гадав, що король не тримає свого слова? Витри рот і йди. Год суворіший учитель, аніж я. У збройній справі не люблять ледарів. А зараз рушай разом з Брантом.

Я послухався Барріча, але моя душа втекла у п'яти. Доки хлопець із зали йшов за мною, я намагався уявити вчителя, суворішого за Барріча. Це мене лякало.

Коли ми вийшли із зали, хлопець одразу ж облишив свої вишукані манери.

– Як тебе звати? – запитав він, ведучи мене гравійною доріжкою до зброярні та тренувального майданчика перед ним.

Я знизав плечима й подивився вбік, вдаючи, що мене дуже зацікавили чагарники біля доріжки.

Брант хмикнув.

– Ну, вони ж мусили тебе якось назвати. Як той старий кульга Барріч кличе тебе?

Відкрита зневага до Барріча так здивувала мене, що я видав:

– Фітц.

– Фітц? – пирснув він. – Так, це на нього схоже. Крива старина досить прямолінійна.

– Йому кабан поранив ногу, – пояснив я. Той хлопець говорив, наче кульгавий Барріч був якимось посміховиськом. Чомусь мені дошкуляв Брантів глум.

– Я знаю! – зневажливо пирснув він. – Порвав аж до кісток. То був дебелий старий кабанисько з величезними іклами. Він хотів прибити Чіва, але Барріч втрутився. Тож веприсько кинувся на нього й на собак. Це все, що я чув.

Ми пройшли крізь отвір у вкритій плющем стіні, і перед нами відкрилися тренувальні майданчики.

– Чів уже подумав, що свин мертвий, аж раптом той підскочив і напав на нього, вчепившись за списа. Я теж це чув.

Я йшов за хлопцем, слухаючи його. Аж раптом він обернувся. Від несподіванки я поточився і впав назад. Старший хлопчик засміявся з мене.

– Гадаю, що того року Баррічу повністю дісталася доля Чівелрі. Так кажуть люди: «Барріч смерть Чівелрі поміняв на свою кульгаву ногу. Потім він прийняв бастарда Чіва і зробив з нього домашню тваринку». Я б хотів знати, чого тебе так раптово почали вчити військової справи і, наскільки мені відомо, іздити верхи.

В його голосі було щось більше, ніж заздрість. Пізніше я дізнався, що багато чоловіків завжди сприймають чуже щастя як образу для себе. Я відчув, як у хлопця починається неприязнь до мене, наче я без дозволу ввійшов на територію якогось пса. Але якщо я міг подумки поговорити з собакою і дати їй зрозуміти свої наміри, то з Брантом так не вийде. Він не відчував до мене нічого, окрім ворожості. Це нагадувало бурю. Я подумав, що він захоче мене вдарити, а також – чи готовий він до моєї відсічі. Я вже хотів бігти, але раптом позаду Бранта з'явилася якась огрядна людина, одягнута в усе сіре. Вона міцно схопила Бранта ззаду за шию.

– Я чула, як король наказав, щоб його тренували. Так, і іздити верхи. Мені цього достатньо і тим паче тобі, Бранте. Наскільки я знаю, тобі наказали привести його сюди, а потім доповісти пану Туллуме. У нього для тебе є завдання. Хіба ти не чув?

– Так, мем. – Буйний настрій Бранта одразу ж змінився згідливим кивком.

– Оскільки ти «чуєш» ті всі плітки в народі, хочу наголосити, що мудрі ніколи не розповідають всього, що знають. А того, хто пліткує, навряд чи можна назвати розумним. Втямив, Бранте?

– Гадаю, що так, мем.

– Гадаєш? Тоді скажу прямо: перестань винюхувати й збирати чутки, а ліпше займися справами. Будь відповідальним і старанним, і, можливо, тоді люди почнуть говорити, що ти мій «улюбленець», а я бачитиму, що в тебе немає часу на шепти-перешепти.

– Так, мем.

– Хлопче, – Брант уже побіг доріжкою, а жінка обернулася до мене, – ходімо.

Стара не дивилася, чи я послухався. Вона просто діловито пішла тренувальним майданчиком, а я дріботів за нею. Втоптаний ґрунт майданчика давно затвердів. У спину пекло сонце, тому я майже одразу спітнів. Але стара, здавалося, йшла швидкими кроками зовсім без труднощів.

Вона була одягнута в усе сіре: довгу темно-сіру накидку, сірі панчохи та сірий шкіряний фартух до колін. «Напевне, якась садівниця», – припустив я, дивуючись з її сірих м'яких чобіт.

– Мене послали тренуватися... з Годом, – хекаючи, насилу промовив я.

Вона кивнула. Ми зайшли в тінь зброярні, і нарешті мої зіниці розширилися після сонця на тренувальному майданчику.

– Мене вчитимуть поводитися зі зброєю, – сказав я на той випадок, якщо вона неправильно зрозуміла мою попередню фразу.

Вона знову кивнула й відчинила двері якоїсь схожої на сарай споруди. То була зовнішня зброярня. Я знав, що тут зберігають зброю для тренувань. А справжню зброю зберігали безпосередньо в замку. У прохолодному приміщенні була приємна напівтемрява. Там пахло деревом, потом і свіжозрізаним очеретом. Стара жінка одразу підійшла до полиці, на якій лежали стругані жердини.

– Візьми одну, – сказала вона. Це були її перші слова, адресовані мені відтоді, як вона покликала мене за собою.

– Може, краще почекаємо Года? – несміливо запитав я.

– Я і є Год, – нетерпляче сказала вона. – Тепер, хлопче, обері собі дерев'яку. Хочу трішки позайматися з тобою, доки інші не прийшли, аби побачити, що ти є і що ти знаєш.

Дуже скоро Год побачила, що я майже нічого не знаю, і вона з легкістю перемагала мене. Вона швидко вибила в мене жердину і, перекручуючи, забрала її з моїх рук, які вже боліли від її кількох ударів та захисту за допомогою коричневої кияки.

– Гм, – сказала Год без гніву та співчуття. Так садівник реагував на молоду картоплю, уражену хворобою. Я спробував прочитати її думки, але вона ні про що не думала, як і моя кобила. У неї не було стриманості щодо мене, як і в Барріча. Напевне, тоді вперше я усвідомив, що деякі люди та тварини не відчували, що я читаю їхні думки. Можливо, я спробував би заглибитися більше, але ж так зрадів, коли не відчув з її боку жодної ворожості, що не хотів її викликати. Тому тихо й сумирно чекав конклюденту вчительки.

– Хлопче, як тебе звати? – раптом запитала вона.

– Фітц.

Вона спохмурніла, почувши мій тихий голос. Я випростався і промовив голосніше:

– Так мене кличе Барріч.

Год злегка всміхнулася.

– Це на нього схоже. Він називає суку сукою, а бастарда бастардом. Ну... гадаю, в нього на це свої причини. Раз ти для нього Фітц, то й для мене теж ним будеш[4 - Гра слів – в англійській мові префікс «fitz» застосовували до позашлюбних дітей.]. Я покажу тобі, чому жердина, яку ти вибрав, дуже довга і груба для тебе. А зараз вибери іншу.

Так ми й зробили. Год повільно вчила мене вправ, які здавалися ну дуже важкими. Але під кінець тижня це вдавалося мені так само легко, як і розчісувати гриву моєї кобили. Ми закінчили саме тоді, коли до зброярні ввійшла група інших учнів. Їх було четверо, майже всі мої однолітки, але досвідченіші. Через це я почувався ніяково, оскільки тепер була непарна кількість учнів, а ніхто не хотів брати новачка як спаринг-партнера.

Якимось чином я пережив той день, хоча зараз його пам'ятаю, як у рятівному тумані. Пригадую, як у мене все боліло, коли Год нарешті відпустила нас, і як усі побігли доріжкою до замку, а я понуро плівся за ними, проклинаючи себе за те, що тоді трафив королю на очі. Дорога в замок крута і довга. В залі повно людей і досить шумно. Я занадто втомлений, щоб наїдатися. Я поїв лише рагу з хлібом, встав з-за столу і, накульгуючи, пішов до дверей, думаючи тільки про теплу й тиху стайню. Брант знову заговорив до мене.

– Твоя кімната готова, – сказав він.

Я у відчаї подивився на Барріча, але той розмовляв з чоловіком поряд і взагалі не помітив мого благального погляду. Я знову пішов за Брантом, але цього разу якимись широкими сходами в ту частину замку, в якій не був жодного разу.

Ми зупинилися на прольоті, й він узяв зі столу канделябр, щоб запалити свічки.

– У цьому крилі живе королівська сім'я, – невимушено повідомив Брант. – Спальня короля в кінці коридору, завбільшки з конюшню.

Я кивнув, сліпо повіривши йому, хоч пізніше дізнався, що хлопчик на побігеньках, такий, як Брант, ніколи не заходив до королівського крила. Туди посилали важливіших лакеїв. Він повів мене на поверх вище і знову зупинився.

– Відвідувачі живуть тут, – сказав він, показуючи канделябром, від чого полум'я коливалося. – Важливі гості.

Затим ми піднялися ще вище. Сходи повужчали. На наступному прогоні ми зупинилися знову. Я зі страхом дивився, що з кожним прольотом сходи стають вужчими та крутішими. Але Брант повів мене в інший бік. Ми пішли у новіше крило, поминувши три кімнати. Затим він відімкнув дерев'яні двері й наліг на них плечем. Вони відчинилися важко.

– Тут довго ніхто не жив, – радісно помітив Брант. – Але тепер вона твоя. Будь як вдома.

З цими словами він поставив канделябр на скриню, вийняв одну свічку й пішов. Брант потягнув важкі двері, зачинив їх за собою, залишивши мене в напівтемному, великому й незнайомому приміщенні.

Я утримався від того, щоб вибігти за ним чи відчинити двері, натомість узяв канделябра й посвітив на підсвічники, що висіли на стінах. У кутках падали тіні від двох інших канделябрів. У каміні ледь жеврів вогонь. Я трохи поворошив жар, не стільки, щоб зігрітися, а щоб у кімнаті стало світліше, й почав оглядатися.

Це була проста квадратна кімната з одним вікном. Стіни з того ж каменю, що й підлога, лише килим радував око. Я підніс до нього свічку, але так і не зміг його роздивитися. Виочив лише якусь блискучу істоту з крилами і якогось персонажа, схожого на короля, який про щось благав ту істоту. Пізніше я дізнався, що то Старійшина допомагає королю Вайздому. Але в ту мить килим мене налякав, і я відвів від нього свічку.

Хтось марно намагався освіжити кімнату. Підлогу вкривав розкиданий очерет і суха трава, а постіль мала пристойний вигляд. На ній лежало дві ковдри з гарної шерсті. Балдахін над ліжком піднятий; решта меблів – скриня й лавка – вкриті пилом. Моему недосвідченому погляду кімната здавалася досить пишною, оскільки я мало чого бачив у своєму житті. Справжнє ліжко з покривалами й подушкою, балдахін, лавка, скриня для одягу: стільки меблів я в житті не бачив.

Там також був камін, тому я сміливо кинув туди ще одне поліно. Вікно з дубовим підвіконням було зачинене від нічного холоду, але, напевне, мало вихід на море.

Скриня досить проста й оббита міддю. Темного кольору, але всередині світла й ароматна. У ній я знайшов свій скромний одяг, який мені принесли зі стайні. До нього додали дві нічні сорочки, а в кутку скрині лежала згорнута шерстяна ковдра.

Я поклав нічну сорочку на ліжко, а потім сам виліз туди. Спати було ще зарано, але в мене все боліло, та й робити було нічого. Барріч уже сидів у стайні, пив та ладнав зброю чи ще щось. У його каміні горів вогонь, у стайнях під його кімнаткою приглушено вовтузилися коні. У Барріча пахло шкірою, олією та самим Баррічем, а не сирістю, каменем та пилом. Я одягнув нічну сорочку через голову, жбурнув одяг в ноги та закутався в ковдру: ліжко було холодним, і моє тіло взялося сиротами. Я почав повільно відігріватися і розслаблятися. В мене був насичений та напружений день. Болів кожен м'яз, і я почувався повністю розбитим. Я знав, що мені доведеться встати ще раз, щоб задути свічки, але не вистачало сил та зусиль волі, аби зробити це й занурити кімнату у ще більшу темряву. Отже, я задрімав із напівзаплющеними очима, спостерігаючи за тим, як у невеликому каміні мерехкотить світло. Я бажав опинитися в якомусь іншому місці, а не в цій закинутій кімнаті чи в тісній комірчині Барріча. Я хотів спокою, який колись відчував, але не міг пригадати. Поступово я поринав у небуття.

Розділ 4

Навчання

Король Віктор підкорив внутрішні землі, які зрештою стали герцогством Ферроу. Розповідають, що, приєднавши землі Сендс-еджу до своїх володінь, він послав по одну жінку. Вона б могла стати королевою Сендс-еджу, якби Віктор не захопив її землі. Жінка прибула до Оленячого замку у великому страху. Вона боялася їхати, але ще більше боялася за свій народ, який хотів приховати її від Віктора. Коли жінка прибула, то була одночасно вражена і в дечому засмучена, що стане не служницею Віктора, а вчителькою його дітей: таким чином вони зможуть навчитися звичаїв та мови її народу. Коли вона запитала, чому для цього обрали

саме її, король відповів: «Правитель може керувати народом лише тоді, коли знає, як управляти». Пізніше вона стала зразковою дружиною його старшого сина і королевою Грацією.

Я прокинувся від того, що в обличчя світило сонце. Хтось побував у моїй кімнаті й відчинив вікно. На скрині стояли миска, глечик з водою та лежав рушник. Вони були досить доречними, але навіть вмивання не освіжило мене. Я досі був заспаний, до того ж мені було ніяково від того, що хтось заходить у мою кімнату, безперешкодно блукає по ній, навіть не будячи мене.

Як я й здогадувався, вікно виходило на море. Але в мене не було часу насолоджуватися краєвидом. Я подивився на сонце і зрозумів, що проспав. Нашвидку вдягнувшись, побіг до стайні, навіть не поснідавши.

Але в Барріча того ранку на мене не було часу.

– Біжи назад до замку, – наказав він. – Мадам Гесті Прудка вже послала Бранта по тебе. Вона хоче зняти з тебе мірку, щоби пошити одяг. Раджу знайти її якнайшвидше: вона постійно кудись летить і не оцінить того, що ти порушиш її ранкові справи.

Я подріботів назад до замку. В мене знову все почало боліти. Хоч мені й дуже не хотілося шукати тої мадам Гесті, щоб з мене знімали мірку, та водночас я був радий цьому: сьогодні не доведеться гоцати на кобилі.

Знайшовши свій шлях з кухні, я нарешті надібав мадам Гесті в кімнаті за кілька дверей від моєї спальні. Я несміло потупцявся на місці й зазирнув досередини. Кімнатою розливалось світло, яке проникало крізь три високі вікна. Тут злегка відчувався солоний бриз. Біля однієї стіни стояли корзини з пряжею та кольоровою шерстю, а з протилежного боку на високій полиці лежала ряснобарвна матерія. Дві молоді жінки розмовляли за ткацьким верстатом, а в дальшому кутку мій одноліток хитався в одному темпі з колесом. Без сумніву, особа з широкою спиною і була мадам Гесті.

Ті дві жінки помітили мене й замовкли. Мадам Гесті подивилися в мій бік. За мить я вже був у її лаписьках. Вона навіть не запитала, як мене звати, і не пояснила, хто вона. Мене поставили на стілець і почали крутити, міряти і хмикати наді

мною, незважаючи на мою гідність і на те, що я принаймні людина. Мадам Гесті зневажливо обговорювала мій одяг з дівчатами, спокійно зазначивши, що я нагадую їй Чівелрі в юності, а розмір і колір мого одягу такі ж, які були в нього в моєму віці. Після цього вона порадилася з ними, прикладаючи до мене різну матерію.

– Он ту, – сказала одна з ткаць. – Ота синя занадто підкреслює його темну шкіру. Вона б непогано підійшла його батькові. Як добре, що Пейшенс жодного разу не бачила хлопця. Він викапаний Чівелрі. Це було б безчестям для неї.

Поки я стояв там обтулений тканиною, то вперше почув те, про що знав кожен житель Оленячого замку. Ткалі в подробности обговорювали, як у замку дізналися про мене. Пейшенс було відомо про моє існування задовго до того, як довідався батько, і її це дуже розлютило. Пейшенс була безплідною, і хоча Чівелрі ніколи її не ганив, усі розуміли, як важко було такому нащадку, як він, не мати дітей, котрі успадкують його титул. Пейшенс сприймала мене як сильний докір, а тепер її здоров'я, і так підточене всілякими негараздами, остаточно було підірване. Тому Чівелрі з увічливості й заради неї зрікся престолу й повіз свою хвору дружину в теплий та спокійний край, який був їхнім родовим гніздом. Подейкували, що вони там жили добре й у злагоді, але здоров'я Пейшенс поступово погіршувалося. Чівелрі потихеньку ставав більш виваженим і освоював хазяйське діло в долині, багатій на виноградники. Шкода, що Пейшенс також звинувачувала Барріча в тому, що він погано впливає на Чівелрі, і заявила, щоб ноги його більше біля неї не було. Після зречення Чівелрі та поранення старий Барріч став іншою людиною. Колись жодна представниця слабкої статі в замку не могла просто так пройти повз нього: всі дорослі жінки, які вже могли носити спідниці, заздрили тим, кому пощастило зловити його погляд. А тепер? Всі його тільки й кличуть «старий Барріч», хоч він ще в розквіті сил. Несправедливо, коли слуга повинен відповідати за вчинки свого пана. Але всі гадали, що це на краще. Врешті-решт, хіба Веріті був гіршим королем-очікуванні, аніж Чівелрі? Останній поведився так благородно, що в його присутності всі почувалися непутящими і дріб'язковими. Чівелрі жодного разу не відступався від своїх принципів, і хоча вважав себе занадто благородним, щоб насміхатися з інших, усі відчували, що його зразкова поведінка була мовчазним докором людям, які не вміли так добре контролювати себе. Аж раптом – бах – цей бастард. Хоч це й виявилось через кілька років, все ж доводило, що Чівелрі – не той, за кого себе видавав. Тепер Веріті був своєю людиною і королем, який дістав визнання народу. Він був чудовим вершником і воював нарівні зі своїми людьми. Навіть якщо він іноді напивався чи вів себе нескромно, то завжди визнавав це і поведився чесно. Люди розуміли таку людину і пішли б за ним.

Я уважно слухав це все і мовчав, у той час як ткали приміряли на мене матерію, обговорювали її та перебирали. Я тепер краще зрозумів, чому діти в замку не хотіли гратися зі мною. Якщо жінки й переймалися тим, що я подумаю про їхню розмову, то не показували цього. Єдиним зауваженням мадам Гесті, адресованим саме мені, було те, що мені слід ретельніше мити шию. Затим мадам Гесті прогнала мене з кімнати, як надокучливе курча. Нарешті я міг податися на кухню по їжу.

Після обіду я знову тренувався з Год, поки не усвідомив, що моя жердина якимсь незбагненим робом поважчала. Потім знову вечерея, сон, а зранку – навчання у Барріча. Так минали мої дні, а у вільний час я виконував завдання, пов'язані з моїм навчанням: наприклад, тягання зброї для Барріча, підмітання зброярні й наведення ладу у зброярні Год. Одного разу ввечері в себе на ліжку я знайшов аж три костюми, зокрема й панчохи. Два з них були досить прості, знайомого мені брунатного кольору; такі носили майже всі діти мого віку. Але третій був з тонкої блакитної матерії. На грудях срібними нитками вишито оленячу голову. У Барріча та інших вояків була емблема у вигляді оленя в стрибку. Я бачив лише голову оленя у Регала та Рояла. Отже, я дивився на костюм і дивувався. Також мене бентежив червоний шов по діагоналі.

– Це означає, що ти бастард, – байдуже сказав Барріч, коли я запитав. – Твоє королівське походження визнали, але ти все одно залишаєшся бастардом. От і все. Просто, аби всі одразу бачили, що ти королівської крові, але не по прямій лінії. Якщо не подобається, можеш поміняти. Гадаю, король не буде проти. Отримаєш власне ім'я та герб.

– Ім'я?

– Звісно. Це досить просте прохання. У благородних домах бастарди рідко трапляються, особливо королівські. Але буває й таке.

Під приводом того, що мені треба вчитися вправлятися з сідлом, ми пішли до майстерні шукати стару зброю. У Барріча була дивна пристрась лагодити вже зужиту упряж і знаходити їй нове використання.

– Вигадай собі ім'я та герб і скажи королю...

– Яке ім'я?

– Будь-яке на твій смак. О, здається, сідло вже дихає на ладан; хтось покинув його під дощем, і воно запліснявіло. Подивимося, чи можна з ним щось зробити.

– Воно буде несправжнім.

– Що?

Барріч простягнув мені купу смердючої шкіри. Я взяв її.

– Ім'я, яке я вигадую. Я не відчуватиму його своїм.

– І що ж ти робитимеш?

Я глибоко вдихнув.

– Нехай король назве мене. Або ти. – Я набрався сміливості. – Або мій батько. Як вважаєш?

Барріч спохмурнів.

– У тебе якісь дивні думки. Подумай сам і вигадася підходяще ім'я.

– Фітц, – уїдливо сказав я.

Барріч стиснув щелепи.

– Давай краще просто полагодимо це сідло, – тихо запропонував він.

Ми віднесли його до верстака й почали чистити.

– Бастарди трапляються досить часто, – зауважив я. – А у місті батьки дають ім'я якесь ім'я.

– У місті – так, часто, – за мить погодився Барріч. – Солдати й матроси постійно волочаться з дівками: так живе простий народ. Але не аристократи і люди, у яких є хоч краплина гідності. Що б ти подумав про мене, коли був молодший, якби я швендяв ночами чи приводив сюди жінок? Як би ти зараз сприймав жінок чи чоловіків? У тому, щоб закохуватися, немає нічого поганого, Фітце. Ніхто не засуджуватиме молодь за поцілунок-другий. Але я бачив, що коїлося у Бінгтауні. Торговці продають дівчат-красунь чи юнаків з гарним тілом, як картоплю та курчат. У їхніх дітей є імена, але більше немає нічого. Навіть коли вони одружуються, то не кидають своїх звичок... Якщо я колись знайду собі жінку, то дам їй знати, що мені більше нікого не треба, крім неї. І я хотів би впевнитися, що всі діти будуть від мене, – майже пристрасно промовив Барріч.

Я з нещасним виглядом подивився на нього.

– А що сталося з твоїм батьком?

Барріч раптово зів'яв.

– Не знаю, хлопче, не знаю. Він був молодий. Йому було всього двадцять років. Це трапилося далеко від дому, де він переживав важкі часи. Це не причини і не виправдання. Але більше ніхто нічого не знає.

Так і було.

Мое життя проходило своїм звичним трибом. Вечори я проводив у стайні в товаристві Барріча, рідше – у Великій залі, коли туди прибували мандрівні менестрелі чи лялькарі. Дуже рідко вечорами бігав до міста, але тоді недосипав. Після обіду проводив весь час з учителями. Я усвідомив, що це були літні уроки, а взимку я навчатимуся писати і читати. Мною займалися більше, ніж упродовж усієї моєї юності. Втім, незважаючи на свій розклад, я почувався самотнім.

Самотність.

Щоночі вона приходила до мене, коли я марно намагався знайти маленьке й затишне місце на своєму великому ліжку. Коли я спав над стайнею в кімнаті Барріча, ніч здавалася мені м'якішою та оксамитовою завдяки теплу й сонному затишку від тварин, які за день набігалися, а тепер спали, рухаючись та гупаючи піді мною. Коні та собаки бачать сни. Це знає кожен, хто помічав, як собаки

здригаються, коли сплять. Їхні сні нагадували мені солодкий аромат свіжоспеченого доброго хліба. Але в чотирьох стінах у мене з'явилися ті настирні й болючі сні, які притаманні більшості людей. У мене не було жодної рідної душі, яка могла б притиснутися до мене, ані відчуття, що поряд перебуває мій брат чи товариш. Натомість мене мордувало безсоння; я думав про своїх батьків і про те, як вони могли так легко мене позбутися. Я чув різні розмови, які безцеремонно вели у моїй присутності, і по-своєму тлумачив ті жахливі слова. Я міркував над тим, що буде, коли я виросту, а король Шрюд помре. Мені іноді було цікаво, чи Моллі Розквашений Ніс та Керрі сумували за мною, чи прийняли мое раптове зникнення так само легко, як і появу. Але здебільшого я страждав від самотності, оскільки у великому замку не було нікого, кого б я міг би назвати своїм другом. Виняток становили тварини, але Барріч заборонив з ними спілкуватися близько.

Одного вечора я, втомлений, лягав спати. Я мучив себе страхами, аж доки поступово не заснув. А прокинувся від того, що мені світили в обличчя, але я вже знав: щось не так. Я спав недовго. На відміну від білого сонячного проміння у вікні, світло було жовтого кольору і коливалося. Я неохоче потягнувся й розплющив очі.

Якийсь чоловік стояв у ногах ліжка, тримаючи наді мною ліхтар. Це було рідкістю в Оленьчому замку, але мою увагу привернуло не мерехтіння світла. Чоловік сам собою досить дивний. Одягнутий у плащ кольору нефарбованої овечої шерсті. Видно було, що плаща прали, але дуже давно. Його неохайні волосся й борода були того ж кольору і створювали таке ж враження. Незважаючи на колір волосся незнайомця, я не міг визначити його віку. На обличчі шрами від висипів. Але я ще не бачив, щоб людина була так побита віспою. Його шрами були яскраво-червоного та рожевого кольору й скидалися на невеликі опіки. Навіть у світлі ліхтаря вони відливали свинцевим відтінком. Чоловік мав худі, жилаві руки та пергаментну білу шкіру. Він свердлив мене своїми зеленими очима, що відблискували у світлі ліхтаря. В житті не бачив такого пронизливого погляду. Вони нагадували очі kota на полюванні: таке ж поєднання радощів та жорстокості. Я натягнув ковдру до підборіддя.

– Прокинувся, – сказав він. – Чудово. Вставай і йди за мною.

Він різко одвернувся від мого ліжка й пішов до дверей у темний куток між каміном та стіною. Я не рухався. Він знову подивився на мене і підняв лампу.

– Хутчіше, – роздратовано сказав чоловік і стукнув палицею, на яку спирався, стоячи перед ліжком.

Я виліз із ліжка, соваючи босими ногами по прохолодній підлозі. Я потягнувся за одягом та черевиками, але чоловік не став чекати. Він знову подивився назад, щоб дізнатися, що затримувало мене. Під його пронизливим поглядом я впустив одяг і затремтів.

Я мовчки пішов за ним у самій нічній сорочці. Я не міг зрозуміти, чому це роблю: просто мені наказали. Він вів мене до дверей, біля яких я жодного разу не бував. Там виявився вузький прогін спіральних сходів. Чоловік світив на них ліхтарем, який тримав над головою. Він відкидав тінь позад себе й наді мною, тому я йшов у цілковитій темряві, намагаючись кожен крок. Східці були холодні як лід, стерті, гладенькі й надзвичайно рівні. Вони тягнулися вгору так високо, що здавалося, ніби давно вийшли за межі своєї башти. Там дув холодний вітер, проникаючи під нічну сорочку. Від цього я тремтів ще більше, ніж від холоду. Ми йшли вгору і вгору, аж доки чоловік легким порухом руки не відчинив масивні двері, які, незважаючи на свою вагу, не скрипіли. Ми опинились у якійсь кімнаті.

Вона була залита світлом кількох ліхтарів, що звисали з невидимої стелі на добротних ланцюгах. Кімната велика, втричі більша за мою. Мою увагу привернув один з кутків. Там стояло масивне дерев'яне прямокутне ліжко з матрацами й пуховими подушками. На підлозі лежали килими, переливаючись багряними та смарагдово-блакитними відтінками, як насиченими, так і блідими. Там був дерев'яний стіл кольору дикого меду. На ньому миска з фруктами. Такими стиглими, що я відчував їхній аромат. На столі безладно розкидані пергаменти й манускрипти, наче вони не мали жодної цінності. На трьох стінах висіли гобелени, на яких було зображено сільську місцевість із лісистими пагорбами вдалечині. Я підійшов до них.

– Сюди, – сказав мій поводитир і безцеремонно повів мене в інший бік кімнати.

Тут було все зовсім інакше. Більшу частину займав кам'яний стіл з численними плямами і нагаром. На ньому лежали різні інструменти та приладдя: терези, ступка, товкачик і ще багато різних речей, назви яких я не знав. Це все було вкрито солідним шаром пилу, наче всі задумки полишили на півдорозі кілька місяців чи років тому. На полиці за столом громадилася купа всіляких паперів. Деякі з них мали блакитну або золоту крайку. В кімнаті відчувався різкий аромат, оскільки на сусідній полиці сушилися різні трави. Я почув рипіння й побачив, як

щось ворухнулось у найдальшому кутку. Але чоловік не дав мені часу роздивитись. У каміні, який мав би обігрівати цю частину кімнати, панувала холодна темрява. Попіл у ньому виглядав сирим та злежаним. Я відволікся від своїх спостережень і підняв очі, щоб роздивитися свого поводиря. Здається, тривога на моєму обличчі вразила його. Він відвернувся від мене й повільно оглянув кімнату. Я відчув, що чоловік здивований і роздратований.

– Ну й безлад. Навіть гірше. Добре. Ненадовго, я гадаю. Можливо, трішки затягнеться. Скоро все прийде в норму. Але перед цим варто познайомитися. Вважаю, що стояти тут у нічній сороці – досить прохолодно. Сюди, хлопче.

Ми пішли в затишну частину кімнати. Чоловік присів на розбитий дерев'яний стілець, вкритий складеною в кілька разів рядниною. Я був радий занурити пальці ніг у шерстяний килимок. В очікуванні став перед чоловіком, який свердлив мене своїми зеленими очима. Декілька хвилин тривала тиша. Нарешті він заговорив.

– Найперше дозволь мені представити тебе самому собі. Твоє походження написано на тобі. Шрюд вирішив визнати це, оскільки всі його заперечення не переконали нікого.

Чоловік на мить усміхнувся, наче його щось розвеселило.

– На превеликий жаль, Гален не хоче вчити тебе Скіллу. Багато років тому це було заборонено, оскільки боялися, що Скілл стане звичним інструментом. Готовий побитися об заклад, що якби старий Гален вирішив тебе навчати, то в тебе б усе добре вийшло. Але немає часу перейматися тим, чого вже не станеться.

Чоловік мрійливо зітхнув і трохи помовчав. Раптом він продовжив:

– Барріч навчив тебе працювати і слухатися. Ці дві речі Барріч добре вміє робити. Ти не надто швидкий, сильний чи кмітливий. Не думай, що це не так. Але у тебе вистачає впертості, щоб виснажити когось швидшого, сильнішого чи кмітливішого. Це небезпечніше для тебе, аніж для когось іншого. Втім, це байдуже. Ти тепер людина короля. І тобі час навчитися розуміти, що це найважливіше, що є в тобі. Король годує, одягає і навчає тебе. Єдине, чого він вимагає взамін, – твоєї відданості. Пізніше він вдаватиметься до твоїх послуг.

Отже, на умовах, що ти є людиною короля, повністю відданою йому, я тебе вчити згоден. Інакше вчити мого мистецтва буде небезпечно.

Чоловік замовк, і ми довго просто дивилися одне на одного. – Ти згоден? – запитав він. Це було не просто питання, а укладення угоди.

– Згоден, – сказав я. Оскільки він продовжував чекати, я додав: – Даю слово.

– Добре, – сердечно промовив він. – Тепер поговоримо про інші речі. Ти колись бачив мене до цього?

– Ні.

На мить я зрозумів, як це дивно, оскільки, хоч у замку часто бували відвідувачі, цей чоловік, без сумніву, жив тут уже довший час. А майже всіх я знав, якщо не по імені, то в обличчя.

– Ти знаєш, хто я, хлопче? І знаєш, чому ти тут?

Я заперечно хитав головою у відповідь на кожне питання.

– Ніхто не знає. Тому дивись, щоб так і було. Затям собі: нікому не говори, чим ми тут займаємось і чого ти тут навчишся. Зрозумів?

Мій кивок задовольнив його, оскільки він розслаблено відкинувся на стільці. Кістлявими руками він схопився за свої коліна крізь шерстяну накидку.

– Добре. Добре. Можеш звати мене Чейд. А як тебе звати? Чоловік замовкнув в очікуванні, але коли я не сказав йому свого імені, він продовжив:

– Хлопче. Це не будуть наші справжні імена, але на той час, поки ми разом, це підійде. Отже, я Чейд і я ще один вчитель, якого Шрюд знайшов для тебе. Йому знадобився деякий час, щоб згадати про мою присутність, і ще деякий, щоб набратися сміливості й попросити мене про послугу. Ще довше я давав згоду. Але з цим уже покінчено. Я тебе навчатиму...

Чейд піднявся й підійшов до каміна. Підняв голову, затим нахилився по коцюбку й помішав нею попіл, щоб розпалити вогонь.

– Як не крути, це вбивство. Вбивство людей. Тонке мистецтво дипломатичного усунення: осліплення, оглушення, ослаблення кінцівок, параліч, виснажливий кашель, імпотенція, ранне старіння, божевілля або... втім, це неважливо. Це моя професія. Якщо ти погодишся, то стане й твоєю. З самого початку, з цього моменту, я вчитиму тебе вбивати людей для твого короля. Але не тим видимим способом, якого навчає тебе Год, не на полі бою, де всі тебе бачать і підбадьорюють. Ні. Я навчатиму тебе того підступного, таємного і делікатного способу вбивства. Тобі сподобається або ні. Я за це не відповідаю. Але я подбаю, щоб ти добре робив свою роботу. І ще дещо, оскільки це умова, узгоджена з королем Шрюдом: ти маєш знати, чого навчаєшся, на відміну від мене у твоєму віці. Отже: я зроблю з тебе королівського вбивцю. Тобі таке підходить?

Я знову невпевнено кивнув, не знаючи, що ще зробити.

Чейд примружився:

– Ти можеш говорити, чи не так? Ти ж лише бастард, чи ще й німий?

Я проковтнув слину:

– Ні, сір. Я можу говорити.

– Ну то говори, а не просто кивай. Скажи, що ти про це думаєш. Про мене і про мою пропозицію.

Хоч мені й дали слово, я стояв як вкопаний. Я дивився на його пошрамоване обличчя, пергаментні руки й відчував, як кліпають його зелені очі. Я поворушив язиком, але так і не спромігся сказати ні слова. Вся його поведінка спонукала мене говорити, але його постать була найстрашнішим з того, що я коли-небудь уявляв.

– Хлопче, – сказав він м'яким голосом. Це змусило мене подивитись йому в очі. – Я можу навчити тебе, навіть якщо ти ненавидітимеш мене чи зневажатимеш мої уроки. Я навчу тебе, навіть якщо тобі буде нудно чи ти лінуватимешся. Я можу

навчити тебе, навіть якщо ти повний дурень. Але я не зможу цього зробити, якщо ти будеш мене боятися. Принаймні не так, як я хочу навчити. І ще я не зможу тебе навчити, якщо ти вирішиш, що тобі це не треба. Але ти повинен мені сказати. Ти так добре навчився приховувати свої думки, що тепер фактично боїшся їх знайти. Але спробуй промовити їх вголос. Тебе ніхто не каратиме.

– Мені це не дуже подобається, – різко видав я. – Вбивати людей.

– О. – Чейд помовчав. – І я, коли до цього доходить. Мені й зараз це не подобається. – Він раптом глибоко зітхнув. – Коли настане час, ти дізнаєшся. Найважче спочатку. Але знай, що це рішення тобі доведеться приймати ще не скоро. А наразі тобі треба навчатися. – Чейд зробив паузу. – Пам'ятай, що вчитися завжди корисно. Навіть вчитися вбивати. Або навіть так: це просто річ, якої я тебе можу навчити. Це все. З цього часу, як думаєш, ти зможеш цього навчитися? Чи зможеш полюбити це?

Ну і питання для хлопчика. Навіть зараз всередині щось наїжачилося і внюхалося в цю думку, але оскільки я був усього-на-всього дитиною, то не міг заперечити. Але мене з'їдала цікавість.

– Я можу навчитися цього.

– Добре, – він усміхнувся, але в нього був утомлений вигляд і він не був задоволений, наскільки йому хотілося. – Тоді добре. Достатньо добре. – Чейд оглянув кімнату. – Ми можемо почати зараз же. А почнемо з прибирання. Он стоїть мітла. Так, спершу поміняй свою нічну сорочку на... он лежить стара пошарпана накидка. Поки що підійде. Не треба, щоб пралі запитували, чому твої нічні сорочки пахнуть камфорою та знеболювальним, еге ж? Тепер позамітай підлогу, а я поки приберу деякі речі.

Так минуло кілька годин. Я позамітав і помив кам'яну підлогу. Чейд керував мною, доки я прибирав якісь особисті речі з великого столу. Я перевернув тарелі на полиці, щоб вони краще сушилися, погодував трьох ящірок у клітці, нарізавши для них якогось явно не свіжого м'яса. Ящірки проковтнули м'ясиво, не пережовуючи. Я протер кілька глечиків та мисок і поскладав їх. Чейд працював разом зі мною. Йому подобалося моє товариство, і ми говорили, наче обидва були давніми або, навпаки, новими друзями.

– Ти досі не вмієш читати й писати? І арифметики не знаєш? Оце так чудасія! Що ж старий собі думає? Я подбаю про те, щоб це виправили. У тебе лоб твого батька, хлопче, і ти так само морщиш його. Тобі колись це казали? А, ось ти де, Слінку, суча тварино! Що ти ще натворив?

З-за килима вилізла коричнева ласка. Чейд познайомив нас і дозволив мені погодувати Слінка перепелиними яйцями з миски. Він засміявся, коли тваринка почала бігати за мною і просити ще. Чейд віддав мені мідний браслет, який я знайшов під столом, попереджаючи, що від нього мое зап'ястя може позеленіти, а також застеріг, що коли раптом запитають про нього, я мушу сказати, що знайшов його за стайнею.

Нарешті ми сіли перекусити медяниками і глінтвейном, розташувавшись за низьким столом перед каміном на якихось килимках. Я дивився, як танцює вогонь, кидаючи відблиски на пошрамоване обличчя Чейда, і думав, чому воно здалося мені таким страшним. Він помітив, що я спостерігаю за ним, і його губи скривилося в посмішці.

– Знайоме обличчя, еге ж? Мое.

Ні. Я дивився на химерні шрами, на його бліду шкіру і взагалі не розумів, про що він говорить. Я здивовано подивився на нього, намагаючись збагнути.

– Не турбуйся про це, хлопче. Все залишає свої сліди, і рано чи пізно ти з цим стикнешся. Але зараз... ну...

Чейд встав, потягуючись. Його штани задерлись, і я побачив худі бліді литки.

– Зазвичай це пізніше. Або раніше. Все залежить від того, яку частину дня ти любиш найбільше. Тепер: ти ж пам'ятаєш, що це все – страшенна таємниця? Не лише ця кімната, а й усе загалом: прокидатися вночі, вчитися, як убивають людей, і таке інше.

– Пам'ятаю, – сказав я. Затим, усвідомлюючи, що це може для нього щось означати, додав: – Даю слово.

Чейд захихикав, а потім якимось сумно кивнув. Я знову перевдягнувся в нічну сорочку, і він показав мені дорогу вниз. Чейд потримав ліхтар біля ліжка, поки я в нього залазив, а потім поправив ковдру. Так ніхто не робив звідтоді, як я залишив кімнату Барріча. Здається, я заснув ще до того, як Чейд пішов.

Бранту доручили мене розбудити наступного ранку. Тому я прокинувся пізно у хмільному стані. Моя голова розколювалась. Але як тільки Брант пішов, я скочив з ліжка і прожогом побіг в інший куток кімнати. Я відчув лише холодну кам'яну стіну, і жодна тріщина в цементі чи камені не нагадувала про потайні двері, хоча я був упевнений, що вони там. На мить я подумав, що Чейд мені просто наснився, але про нього нагадував простий мідний браслет.

Я швидко вдягнувся й побіг на кухню розжитися шматком хліба з сиром – іжею, яку досі любляв, коли приходив до стайні. Барріч гнівався через те, що я запізнився, і знайшов купу помилок у моїх заняттях з кінної їзди та роботи в стайні. Я добре пам'ятаю, як він сварив мене:

– Не думай, що як у тебе є кімната в замку і герб на камзолі, то ти можеш поводитися як лежебока-пройдисвіт, котрий прокидається зі свинями і встає хіба для того, аби почухати голову. У мене так не буде: бастард – не бастард, але ти син Чівелрі, і я зроблю з тебе людину, якою він би міг пишатися.

Я завмер зі щітками для збруї:

– Ти зараз про Регала, чи не так?

Мое неочікуване питання збентежило його.

– Що?

– Коли ти говориш про пройдисвітів, які весь ранок валяються в ліжку й не роблять нічого, окрім того, що возяться зі своїми зачісками й одягом, то маеш на увазі Регала.

Барріч відкрив рота, а потім знову закрив. Його обвітрені щоки почервоніли ще більше.

– Ми з тобою не маємо права засуджувати принців, – нарешті пробурмотів він. – Я мав на увазі загальне правило про те, що довге спання не личить чоловіку, а тим паче хлопчикові.

– І тим паче принцу, – сказав я і замовк, щоб зрозуміти, звідки в мене взялася ця думка.

– Тим паче принцу, – похмуро погодився Барріч. Він у сусідньому стійлі займався запаленою ногою мерина. Тварина раптом смикнулася, і я почув, як Барріч закректав, намагаючись утримати її.

– Твій батько ніколи не спав довше обіду, хоч і пив усю ніч. Я ще не бачив таких пияків, як він. Та водночас він був дуже дисциплінованим. Ніколи не доводилося його будити. Він сам прокидався й від своїх підлеглих вимагав того ж. Не завжди його любили через це, але солдати поважали. Люди люблять, коли їхній вождь сам живе так, як вимагає від своїх підлеглих. Ще що я тобі скажу: він не витратив зайвої монети на ганчірки й не одягався як пава. В молодості, ще до вінчання з леді Пейшенс, він одного разу побував на вечері в одному з менших замків. Я сидів недалеко від них, і це була велика честь для мене. Я почув дещо з його розмови з дівчиною, яку батьки посадили біля короля-в-очікуванні, сподіваючись, що з цього щось вийде. Вона запитала за свої смарагди. Чівелрі зробив їй комплімент. «Сір, якщо ви так любите діаманти, чому ж ви їх не носите?» – грайливо сказала вона. Чівелрі відповів досить серйозно, що його діаманти такі ж яскраві, як і її, навіть більші. «А де ж ви їх тримаєте? Я так хочу на них подивитись!» Чівелрі відповів, що покаже їх пізніше, коли стемніє. Вона розшарілася, очікуючи на побачення. Пізніше Чівелрі запросив її на бійницю, але взяв із собою половину гостей. Чівелрі показав їй на світло маяків, які яскраво сяяли в темряві, і сказав, що то і є його найкращі та найдорожчі діаманти і він витратив певну суму з податків її батька, щоб вони так сяяли. Затим Чівелрі показав гостям мигтючі вогні дозорних башт у замку того лорда і сказав, що коли вони дивляться на вогні свого герцога, то повинні сприймати їх як діаманти в його короні. Це був досить хороший комплімент у бік герцога та герцогині, й інші аристократи теж намотали його на вус. Того літа острів'янам пощастило менше з набігами. Ось як правив Чівелрі: своїм прикладом і благородними словами. Так має робити кожен принц.

– Я не справжній принц. Я бастард, – ці слова якимось дивним чином вирвалися у мене. Я так часто чув це слово і так рідко його говорив.

Барріч м'яко зітхнув.

- Йди за голосом крові, хлопче, і не звертай уваги на те, що думають інші.

- Іноді я втомлююся від важких занять.

- І я.

Ми помовчали кілька хвилин, поки я займався плечем Сажки. Барріч, який досі сидів біля сірого мерина, раптом промовив:

- Я не вимагаю від тебе більше, ніж від себе. Ти знаєш, що це правда.

- Так, знаю, - відповів я, здивований, що він далі продовжує.

- Я просто хочу зробити для тебе все, що зможу.

Це було щось нове. Через хвилю я запитав:

- Якщо ти зможеш зробити з мене людину, якою Чівелрі пишався б, можливо, він повернеться?

Ритмічний звук втирання мазі в ногу мерина сповільнювався, а потім раптом затих. Але він досі сидів, скоцюбившись біля коня, і тихо говорив через стіну стійла.

- Ні. Я так не думаю. Не думаю, що є речі, які змусять його повернутися. Навіть якщо так станеться, - тут Барріч заговорив повільніше, - то це вже буде інший Чівелрі.

- Він поїхав через мене, чи не так?

Я згадав слова ткаль: «Якби не хлопець, він би досі був королем». Барріч зробив довгу паузу:

– Не думаю, що хтось винен у тому, що ти народився... – Барріч зітхнув і неохоче заговорив: – Це не від дитини залежить, що вона стане бастардом. Чівелрі сам винен у своєму падінні, хоч мені й важко це визнавати.

Я почув, що він знову почав втирати мазь у ногу мерина.

– І у твоєму, – тихо сказав я в плече Сажки, сподіваючись, що він не почує.

Але через кілька секунд Барріч пробурмотів:

– Фітце, я сам можу про себе подбати. Сам.

Він закінчив і прийшов у стійло до Сажки.

– Фітце, ти сьогодні розбалакався, як міські пліткарки. З чого б це?

Тепер була моя черга замовкнути і здивуватися. «Напевне, це все через Чейда», – подумав я. Все через те, що хтось попросив мене сказати, задля чого я навчаюся, і усвідомити це. Це й розв'язало мій язик, і я запитав про те, що обмірковував роками. Але я не міг цього точно висловити, тому знизав плечима й чесно відповів:

– Просто я довго над цим думав.

Барріч пробурмотів, приймаючи мою відповідь.

– Це вже краще, що ти ставиш питання, хоч я не завжди можу на них відповісти. Це добре, що ти говориш як чоловік. Тепер я не так боюсь залишати тебе з тваринами.

Він поглянув на мене після моїх останніх слів, а потім пошкутильгав геть. Я дивився йому вслід і пригадав першу ніч, коли побачив його, і те, як він один, самим своїм поглядом, міг присадити цілу компанію чоловіків. Він змінився. Не лише через свою кульгавість він став інакше поводитись, а люди по-іншому почали сприймати його. Барріч залишався впевненим господарем у стайні, й ніхто не зазіхав на його владу. Але він більше не був правою рукою короля-в очікуванні. Барріч більше не був людиною Чівелрі, хіба що доглядав за мною. Не

дивно, що він не міг не дивитись на мене без образи, адже не був батьком бастарда, який призвів його до падіння. Вперше за весь час спілкування з Баррічем, окрім настороги, у мене з'явився жаль до нього.

Розділ 5

Відданість

У деяких королівствах та землях є традиція, згідно з якою хлопчики мають перевагу над дівчатами в питаннях спадку. Але в Шістьох герцогствах так ніколи не робили. Титули успадковували в порядку народження.

Той, хто успадковує титул, повинен розглядати це як господарський обов'язок. Якщо лорд чи леді такі дурні, що вирубують дуже багато лісу, занедбали виноградники чи худобу, люди в герцогстві могли повстати й вимагати Королівської Справедливості. Таке вже траплялося, і кожен аристократ усвідомлює це. Добробут людей належить самим людям, і вони мають право засуджувати герцога, якщо він погано господарює.

Коли власник титулу одружується, то він має про це пам'ятати. Його обранець чи обраниця також повинні мати бажання господарювати. Тому якщо він чи вона володіють нижчим титулом, його варто передати молодшому братові чи сестрі. Аристократ може бути власником лише одного титулу. Іноді це призводило до розбрату. Король Шрюд одружився з леді Дезайр. Якби вона не прийняла його пропозиції, то стала б не королевою, а герцогинею Ферроу. Кажуть, що вона шкодувала про це й переконувала себе, що була б вона герцогинею, то мала би більше влади. Леді Дезайр вийшла за Шрюда, добре знаючи, що була його другою королевою, а від першої в нього є два спадкоємці. Вона ніколи не приховувала свого невдоволення старшими принцами і часто наголошувала на тому, що оскільки вона при народженні займала вище становище, то її син Регал повинен бути ближче до короля, а не його двоє зведених братів. Королева намагалася переконати інших у цьому, обравши ім'я для сина. Але вона зазнала поразки, оскільки більшість сприймала цю хитрість як прояв поганого смаку. Дехто навіть насміхався з неї, називаючи «Внутрішньою королевою», коли вона у стані алкогольного сп'яніння нахабно стверджувала, що має достатньо

політичного впливу для об'єднання Ферроу та Тілту в нове королівство, яке зможе повстати проти Шрюда за її наказом. Але більшість сприймала її заяви як наслідок залежності від спиртного і трав. Але до того, як залежність королеви остаточно занапастила її, вона ще більше посилила ворожнечу між Внутрішніми та Прибереженими герцогствами.

Я з нетерпінням очікував на наші нічні заняття з Чейдом. Вони були нерегулярними, і я не міг вловити якоїсь закономірності. Між нашими зустрічами іноді минало кілька тижнів, а іноді він міг смикати мене ночами весь тиждень, і тоді я з труднощами займався своїми денними справами. Це був досить напружений розклад для хлопчика, але я ніколи не скаржився на це і завжди приймав його запрошення. Здається, він ніколи не думав, що наші нічні заняття досить-таки важкі для мене. Чейд сам вів нічний триб життя, тому для нього було цілком природно навчати мене вночі. А його уроки якимось дивним чином були ніби створені саме для темних годин доби.

Уроки були досить різноманітними. Один вечір ми могли провести, ретельно вивчаючи картинки у великому травнику Чейда, а завданням було зібрати шість зразків трав, які збігалися з картинками. Він ніколи не підказував, де шукати ці трави: в кухонному дворі чи в темних лісових хащах. Але я завжди знаходив трави й добре навчився орієнтуватися.

Ми також грали в ігри. Наприклад, він міг мені сказати, щоб я завтра пішов до кухарки Сари й запитав, чи цьогорічна грудинка була піснішою, ніж минулого року, а ввечері я мав передати всю розмову в найдрібніших деталях і відповісти на десяток питань: «Як вона стояла?», «Вона шульга?», «Вона добре чує?», «Що вона готувала?» Моя сором'язливість і відлюдькуватість не могли слугувати виправданням провалу завдання, тому доводилося зустрічатись і знайомитися з багатьма простими людьми. Хоча всі питання придумував Чейд, усім подобалося те, що я цікавлюся ними, і люди ділилися зі мною своїм досвідом. Навіть попри мое бажання за мною усталилась репутація «кмітливого юнака» і «гарного хлопця». Через декілька років я усвідомив, що цей урок був не просто тренуванням пам'яті, а й допоміг мені налагоджувати контакти з простим людом та розуміти їхній хід думок. Часто звичайна усмішка, похвала конюху за добре доглянутого коня й неочікуване з мого боку питання дозволяли мені здобути такі відомості, які не купиш за всі гроші королівства.

Інші ігри загартовували мій дух і навчали спостережливості. Одного разу Чейд показав мені моток пряжі й сказав, щоб я знайшов точнісінько такий моток у мадам Гесті, але так, щоб вона не дізналася. Окрім того, я мусив визначити, за допомогою яких трав його фарбували. Через три дні Чейд наказав мені поцупити її найкращі ножиці, заховати їх за певною полицею з вином у підвалі на три години, а потім повернути на місце так, щоб цього ніхто не помітив. Я полюбляв такі вправи через свою природну хлопчачу любов до пустощів, а тому рідко зазнавав поразки. Коли я все ж не справлявся із завданнями, то виплутувався самотужки. Чейд попередив, що не захищатиме мене від чийогось гніву, і порадив вигадати правдоподібну історію, яка б пояснювала, чому я опинився там, де не треба, чи взяв чуже.

Я дуже добре навчився брехати. Не думаю, що це сталося випадково.

Це були ази мистецтва вбивати і навіть більше. Чейд навчив мене спритності рук та мистецтву непомітного пересування; як ударити людину, щоб вона знепритомніла; куди вдарити, щоб людина померла, не встигнувши зойкнути; як зарізати людину, щоб було мало крові; я вчився добре і швидко, а похвала Чейда щодо мого гострого розуму заохочувала мене.

Скоро він почав використовувати мене для своїх доручень у замку. Чейд ніколи не говорив наперед, чи то просто було випробування моїх можливостей, чи справи, які він хотів зробити. Мені було байдуже: я самовіддано виконував завдання і всі вказівки Чейда. Навесні того року я наповнив кубки з вином певним зіллям, і делегація торговців з Бінгтауна сп'яніла більше, ніж розраховувала. Пізніше того ж місяця я вкрав одну ляльку в мандрівного лялькаря, тому того вечора замість довгої історичної драми йому довелося ставити «Танець однакових чашок» – веселу народну казочку. На фестивалі на честь закінчення літа я додав одну траву у вечірній чай служниці. В результаті вона з трьома подругами дістала розлад шлунка і не змогла прислужувати біля столу того вечора. Восени я зав'язав петельку навколо ноги коня лорда, який гостював у нас. Через це кінь почав накульгувати, а лорд пробув в Оленячому замку на два дні довше. Я ніколи не знав про причини, які були в Чейда, щоб давати мені ці завдання. В тому віці я більше думав над тим, як зробити щось, а не чому. Це теж була одна річ, якої, гадаю, мене теж вчили навмисно: виконувати наказ, не обговорюючи його.

Одне завдання дуже порадувало мене. Навіть через деякий час я знав, що всі доручення Чейда були чимось більшим, ніж просто примхою. Він дав мені це

завдання перед самим світанком.

– Лорд Джессап та його леді приїхали на два тижні. Ти знаєш їх в обличчя; у лорда великі вуса, а леді постійно займається своїм волоссям, навіть за столом. Ти знаєш, про кого я кажу?

Я спохмурнів. Група аристократів збиралася в Оленячому замку на нараду з приводу частих нападів острів'ян. Я дізнався, що Прибережні герцогства потребували більше бойових кораблів, але Внутрішні герцогства не хотіли ділитися податками, оскільки вважали це суто проблемою жителів узбережжя. Лорд Джессап та леді Далія мешкали у Внутрішніх герцогствах. Джессап та його вуса мали буйний темперамент і постійно виходили з себе. Леді Далія, навпаки, взагалі не цікавилася нарадою, тож більшу частину часу проводила, гуляючи Оленячим замком.

– Вона постійно носить у волоссі квіти, які випадають?

– Вона, – багатозначно відповів Чейд. – Добре. Ти знаєш її. Ось тобі завдання. В мене немає часу планувати його. Сьогодні у будь-який момент вона відправить принцу Регалу якесь повідомлення. Це може бути будь-що: записка, квітка чи інший предмет. Ти повинен забрати цей предмет з кімнати Регала, доки він його не побачив. Зрозумів?

Я кивнув і щойно відкрив рота, аби щось сказати, але Чейд притьма схопився і фактично виштовхав мене з кімнати.

– Немає часу! Вже майже світанок, – заявив він.

Я вигадав таке: заховатися в кімнаті Регала й чекати на повідомлення. Судячи з того, як служниця заходила в кімнату, я зрозумів, що це було вже не першим її завданням. Вона поклала невеликий сувій та бутон під подушку Регалу й вислизнула з приміщення. За мить вони були в моєму камзолі, а пізніше – під моєю подушкою. Гадаю, найважчою частиною завдання було боротися з бажанням розгорнути сувій. Пізно вночі я відніс ці дві речі Чейдові.

Кілька днів я чекав, що трапиться якийсь фурор, і сподівався, що Регал буде дуже засмучений. Але, на мій подив, нічого не сталося. Регал поведився як звичайно, окрім того, що став ще уїдливішим і відчайдушно фліртував з усіма

жінками. Леді Далія раптом зацікавилася нарадою, захищаючи запровадження військового податку і цим бентежачи свого чоловіка. Королева висловила невдоволення через таку зміну позиції й не допустила її до дегустації у своєму винному підвалі. Це було загадкою для мене, але коли я нарешті запитав це в Чейда, той насварив мене:

– Пам'ятай, ти людина короля. Тобі дають завдання, і ти маеш його виконати. Ти повинен бути задоволений уже тим, що вдало виконав його. Це все, що ти маеш знати. Шрюд сам планує всі ходи та розвиток гри. Ми з тобою, мабуть, просто фігури на дошці. Але ми найкращі з них: він мене сам запевнив.

Але скоро Чейд побачив межу моєї покірності. Він запропонував мені обрізати стрілку в копиті[5 - Частина пальцевого м'якуша в коней, що виконує роль ресори, пом'якшуючи поштовхи при спіранні на землю.], щоб покалічити коня. Я ніколи так не робив і багатозначним голосом людини, яка виросла поміж цих благородних тварин, промовив, що є багато способів зробити так, щоб кінь кульгав, не завдаючи йому шкоди, і щоб Чейд поклався на мене в цьому. До цього дня я не знаю, як він поставився до моєї відмови. Він і не засуджував, і не схвалював моїх дій. У цьому (та й у багатьох речах) він залишав свою думку при собі.

Щотри місяці король Шрюд викликав мене до своїх покоїв. Зазвичай це відбувалося рано-вранці. Я стояв перед ним, часто спостерігаючи, як він приймає ванну чи коли йому укладають волосся в косичку, обвиту золотою тасьмою, яку мав право носити лише король, або як його слуги розкладають одяг. Усе відбувалося за одним і тим самим ритуалом. Він ретельно оглядав мене, дивуючись, як швидко я расту. Так оглядають коней перед тим, як їх купити. Він міг поставити кілька питань про мої успіхи у кінній їзді чи володінні зброєю і з серйозним виглядом слухав мої швидкі відповіді. А потім міг запитати офіційним голосом:

– Ти відчуваєш, що я дотримуюсь угоди?

– Так, сір, – завжди відповідав я.

– Тоді ти теж її дотримуйся, – щоразу говорив король, і на цьому мої відвідини закінчувалися. І всі слуги, які супроводжували його чи відчиняли мені двері, щоби впустити чи випустити, здається, ніколи не звертали уваги на мене чи на

слова короля.

Наприкінці осені, коли зима вже почала показувати свій характер, я дістав найважче завдання. Чейд викликав мене у свою кімнату, щойно я задмухав свічку. Ми іли цукерки й випили трішки вина зі спеціями навпроти каміна Чейда. Він не скупився на похвалу з приводу моєї останньої пригоди, коли мені потрібно було в сушарці вивернути всі сорочки навиворіт, не потрапивши нікому на очі. Це було складне завдання, а найважчою частиною було не сміятися й не виказувати своєї схованки у фарбувальній діжці, коли двоє молодших робітників у пральні прийняли мою витівку за підступи водяних духів і відмовилися того дня прати. Звісно, Чейд уже знав про хід подій до того, як я доповів йому. Він порадував мене, повідомивши, що майстер Лю, який був головним у пральні, наказав розвісити звіробій у всіх кутках у дворі, щоб духи не завадили завтра працювати.

– У тебе талант, хлопче, – засміявся Чейд і скуйовдив моє волосся. – Мені іноді здається, що немає такого завдання, якого б ти не зміг виконати.

Він сидів у своєму кріслі з прямою спинкою перед каміном. Я сидів на підлозі, спершись об одну з ніжок крісла. Він погладив мене. Так само Барріч пестив молодих цуценят, які чемно поводились, а потім нахилився й тихо сказав:

– Але в мене для тебе є випробування.

– Яке? – нетерпляче запитав я.

– Це буде нелегко навіть для тих, хто все схоплює на льоту, як от ти, – попередив Чейд.

– Випробуй мене! – рішуче відповів я.

– Можливо, через місяць чи два, коли ти трішки підучишся. Сьогодні я тебе навчу однієї гри, яка тренує зір та пам'ять.

Він поліз у торбинку і вийняв жменю якихось предметів. Він швидко показав мені їх і затис у долоні; то були кольорові камінці.

– Тут є жовті?

- Так. Чейде, що за випробування?

- Скільки?

- Якщо мене не обманює зір, то два. Чейде, повір, я зможу це зробити зараз.

- Тут е більше, аніж два жовтих?

- Напевно, якщо вони під низом, але я не думаю, що це так. Чейде, що за випробування?

Він розкрив свою кістляву зморшкувату руку й порився у жмені камінців довгим указівним пальцем.

- Так, ти маеш рацію. Лише два жовтих. Спробуємо ще раз?

- Чейде, я зможу це зробити.

- Ти так вважаєш? Подивись знову на камінчики. Раз, два, три. Тепер знову вгадуй. Тут е червоні?

- Так. Чейде, що за завдання?

- Тут було більше червоних чи синіх? Принести мені якусь особисту річ з нічного столика короля.

- Що?

- Тут більше червоних, аніж синіх?

- Ні, я маю на увазі, що це за завдання?

- Неправильно! – реготнув Чейд і відкрив долоню.

- Дивись. Три синіх і три червоних. Однаково. Тобі треба швидше помічати все, якщо ти хочеш пройти випробування.

– А ще тут сім зелених камінців. Я знав це, Чейде. Але... ти хочеш, щоб я щось викрав у короля? – Я досі не міг повірити своїм вухам.

– Не вкрасти, просто позичити, як ножиці мадам Гесті. Це просто безневинний жарт. Хіба ні?

– Окрім того, що мене відлупцюють, якщо зловлять. Або навіть гірше.

– Ти боїшся, що тебе зловлять. Тому я сказав, щоб ти почекав кілька місяців, доки не відточив свої навички.

– Я не боюсь покарання. Якщо мене зловлять... я з королем... ми уклали угоду... – Я замовк і збентежено подивися на нього. Вказівки Чейда були частиною нашої угоди. Щоразу, коли ми бачилися з Чейдом, він нагадував мені про цю угоду перед вказівками. Я присягався у відданості як Чейдові, так і королю. Звісно, він би помітив, що я порушую угоду, діючи проти короля.

– Це просто гра, хлопче, – спокійно сказав Чейд. – От і все. Просто трішки спустошів. Це не так серйозно, як тобі здається. Я вибрав це завдання лише через те, що кімната короля та його речі ретельно охороняються. Кожен може вкрасти ножиці ткалі. Зараз я маю на увазі непомітне пересування, щоби пробратись у покої короля і взяти якусь його річ. Якщо тобі вдасться, я повірю, що не дарма витрачав час, навчаючи тебе, і ти це оцінив.

– Ти знаєш, що я ціную це, – швидко відповів я, хоч це й було не так. Здається, Чейд узагалі мене не розумів. – Я почуватимуся... зрадником. Наче використовую свої знання, щоб обдурити короля. Наче я з нього посміявся.

– Ет! – Чейд, усміхаючись, відкинувся у кріслі. – Не турбуйся за це, хлопче. Король Шрюд оцінить гарний жарт, бо він сам ще той витівник. Я поверну сам усе, що ти візьмеш. Це означатиме, що я хороший вчитель, а ти хороший учень. Якщо ти так переживаєш, візьми якусь дрібницю: не обов'язково красти його корону чи перстень! Просто його щітку для волосся чи клопоть паперу. Підійде навіть його рукавиця чи пояс. Якийсь дріб'язок. Навіть монетку.

Мені здалося, що треба подумати, хоча я знав, що думати нічого.

– Я не можу цього зробити. Точніше, не хочу. Не в короля Шрюда. Я можу вкрасти щось із будь-якої кімнати. Пам'ятаєш, як я поцупив сувій Регала? Я можу залізити будь-куди...

– Хлопче, – Чейд повільно заговорив збентеженим голосом. – Ти мені не довіряєш? Повір, усе гаразд. Це просто випробування, а не зрада. Цього разу, якщо тебе зловлять, то я обіцяю, що поясню все. Тебе не буде покарано.

– Не в тому річ, – гарячково сказав я і побачив, як росте збентеження Чейда через мою відмову. Я панічно добирав слова, аби пояснити йому. – Я присягав Шрюду у відданості. А це...

– Це не зрада! – відрізав Чейд. Я помітив іскри гніву в його очах і відсахнувся. Я ще ніколи не бачив, щоб він так зиркав. – Що ти говориш, хлопче? Тобто я вмовляю тебе зрадити короля? Не будь дурнем. Це лише просте випробування, щоб показати Шрюду, чому ти навчився. А ти опираєшся і приховуєш своє боягузтво за відданістю. Хлопче, не сором мене. Я гадав, ти не такий слабохарактерний. Інакше б ніколи не став тебе навчати.

– Чейде! – зі страхом промовив я. Його слова змусили мене вагатися. Чейд відсунувся від мене, і я відчув, як мій маленький світ почав хитатися, в той час як він прохолодно продовжив:

– Краще йди спати, хлопче. Подумай над тим, як ти мене сьогодні образив: звинуватити мене в тому, що я можу зрадити короля. Йди вниз, маленький боягузе. Наступного разу, коли я тебе викличу... Хех, якщо я тебе викличу, то слухайся мене. Або краще взагалі не приходь. Все, йди.

Ніколи ще Чейд зі мною так не говорив. Не пригадую, щоб він на мене навіть голос підвищував. Я майже бездумно дивився на тонку пошрамовану руку Чейда, що виднілася з рукава його накидки, і на довгий палець, який презирливо вказував на двері та сходи. Я встав, і мені стало погано. Я захитався і схопився за стілець, щоб не впасти. Але пішов, як він і наказав. Я не міг думати більше ні про що. Чейд, який став основою всього мого життя і повірив, що я чогось вартий, забрав у мене все. Не тільки похвалу, але весь час, що ми провели разом, і сутність мого життя.

Я пішов униз, перечіплюючись і хитаючись. Ніколи сходи не здавалися мені такими холодними й довгими. Загратовані двері внизу зачинилися за мною, і я опинився у повній темряві. Навпомацки дійшов до свого ліжка, але ковдра не зігрівала мене, а від відчаю я не міг заснути тієї ночі й постійно крутився. Найгірше, що я не відчував себе нерішучим. Не міг зробити того, що просить Чейд. Тому я втрачу його. Без його уроків я не матиму жодної цінності для короля. Але не через це я переживав: я боявся втратити Чейда. Не міг згадати, як я жив до знайомства з ним, і не міг уявити, що повернуся до свого щоденного нидіння, виконуючи буденні доручення.

Я щосили намагався знайти рішення. Але, здавалося, його не було. Я міг сам прийти до Шрюда, показати йому булавку і розповісти про свою проблему. Але що він скаже? Можливо, прийме мене за дурного хлопчиська і скаже, що варто було послухатися Чейда. Або ще гірше: він скаже, що я правильно зробив, і Чейд потрапить у немилість. Це були занадто складні питання для мого розуму, і я не знаходив відповідей.

Коли нарешті настав ранок, я виліз із ліжка й доповів Баррічу, як зазвичай. Я займався справами з цілковитою байдужістю. Тому Барріч посварив мене, а потім запитав, чи в мене все добре зі шлунком. Я сказав, що не виспався, і він відпустив мене без зміцнювального, хоч і хотів його дати. Заняття зі зброєю пройшли не краще. Я був такий неуважний, що пропустив сильний удар по голові від молодшого хлопчика. Год поганила нас обох за недбалість і наказала мені трішки посидіти.

Коли я повернувся в замок, моя голова розколювалась, а ноги запліталися. Пішов до своєї кімнати, оскільки не хотів ні обідати, ні слухати голосні розмови. Влігся на ліжку, щоб трішки подрімати, але заснув і прокинувся аж під вечір. Подумав про те, що мене сваритимуть за пропущені вечірні уроки. Але це не допомогло мені прокинутись, і я знову заснув. Мене перед вечерею розбудила служниця, яка прийшла поцікавитися моїм станом за вказівкою Барріча. Вона відчепилася від мене, коли я сказав, що у мене розлад шлунка і я не їстиму, доки мене не відпустить. Після того як служниця пішла, я задрімав, але не заснув. У мою темну кімнату закралася ніч. Я чув, як усі в замку вкладаються спати. Я лежав у темряві, слухаючи тишу й очікуючи, що Чейд покличе мене, хоч і боявся відгукуватися. А що, як двері раптом відчиняться? Я не можу йти до Чейда, бо не послухаюся його. А ще гірше буде, якщо він не покличе мене або відчинить двері, а я побоюся піти. Я змучено дивився на кам'яну стіну. На сірому світанку я дістав відповідь: Чейд навіть не кликав мене.

Досі не люблю пригадувати ті дні. Я прожив їх мляво. У мене так боліло серце, що не міг ні їсти, ні відпочивати нормально. Не міг зосередитися на жодному завданні і байдуже приймав докори вчителів. Постійно боліла голова, та й шлунок раз у раз нагадував про себе. Тому їсти не хотілося. Сама думка про їжу викликала нудоту. Барріч мирився з цим два дні, а потім змусив мене випити глистогінний та кровотворний засіб. Через це я виблював той дріб'язок, що їв того дня. Барріч змусив мене прополоскати рот сливовим вином. До цього часу я не можу пити його без огиди. Затим, на мій млявий подив, він потягнув мене до своєї кімнати і грубо наказав відпочивати тут до кінця дня. Ввечері Барріч відвів мене в замок, і під його пильним наглядом мені довелося з'їсти миску водянистого супу та велику скибку хліба. Потому він знову хотів забрати мене до своєї кімнати, але я наполіг на тому, щоб піти до себе. Насправді мені треба було перебувати у своїй кімнаті: я мав знати, чи Чейд принаймні пробував кликати мене, дізнаючись, чи я згоджуся піти. Я не спав усю ніч, вдивляючись крізь темряву у темніший куток своєї кімнати.

Але Чейд не покликав.

За вікном світало. Я крутився в ліжкові. Не міг боротися зі своєю байдужістю, яка заповонила мою душу. Перебирав різні варіанти, але всі заводили в глухий кут. Не міг знайти сили, щоб вилізти з постелі: мені заважала якась напівдрімота вкупі з головним болем. Всі звуки здавалися занадто голосними, і мене кидало то в піт, то в холод. Я то замотувався в ковдру, то розкривався. Заплющив очі, але навіть мої сни були занадто чіткими й болісними. Хтось дуже гучно сварився. Це було нестерпно, оскільки звучало, наче людина сперечається сама з собою, приймаючи обидві сторони. «Зламай його, як і того іншого!» – сердито бурмотів чоловік. «Знову ти зі своїми дурними випробуваннями!» Затим: «Не можна бути занадто обачним. Не можна довіряти будь-кому. Кров покаже. Випробуй його характер – і все!» «Характер! Тобі потрібна безмозка сокира. Тож куй її сам. Вибий її!» Потім тихо: «Я більше не хочу цим займатись. Я цим більше не займатимусь. Якщо ти хотів випробувати його характер, то тобі вдалося». Згодом: «Не говори зі мною про кров та династію. Пам'ятай, хто я! Вона не переймається твоєю чи моєю відданістю».

Сердитий голос заговк, а затим почалася ще запекліша суперечка. Я розплющив очі. Моя кімната стала полем короткої битви: Барріч та мадам Гесті гарячково сперечалися про те, під чию відповідальність я потрапляю. Мадам Гесті тримала плетену корзину, з якої виглядало кілька пляшок. Я відчув сильний аромат гірчиці, гіпсу і пупавки[б - Різновид ромашки.], і мене мало не знудило. Барріч,

схрестивши руки на грудях, стійко перешкоджав мадам Гесті підійти до мого ліжка. Лисиця сиділа у нього в ногах. Слова мадам Гесті пересипались у моїх мізках, мов галька: «в замку», «чисті простирадла», «я знаю, як поводитися з хлопчиками», «смердючий пес». Не пам'ятаю, чи Барріч говорив щось. Він просто стояв так упевнено, що я міг відчувати його із заплющеними очима.

Пізніше він пішов, і Лисиця скочила на ліжко. Вона стояла не в ногах, а поряд, важко хекаючи, але не стрибаючи вниз, бо підлога була холодною. Я знову розплющив очі. Вже почало сутеніти. Барріч витяг мою подушку, підбив її та незграбно підсунув мені під голову прохолодним боком, а потім важко опустився на ліжко і прокашлявся.

– Фітце, з тобою такого ще не траплялося. Принаймні це не шлунок і не кров. Якби ти був старшим, я б запідозрив, що е рація винуватити жінку. Ти поводишся, як солдат на третій день запою, але ж ти не п'єш вина. Хлопче, що з тобою?

Барріч подивився на мене зі щирим занепокоєнням. Так само він дивився на кобилу, в якій міг статися викидень, або коли мисливці приводили собак, яких порвали кабани. Я відчув цей погляд і мимоволі глянув на нього. Як завжди, там була стіна, але Лисиця тихенько заскімлила й поклала мордочку на мою щоку. Я пробував пояснити, що відчував, не зрадивши Чейда.

– Я зараз такий самотній, – почув я свій голос здалеку. Навіть мені це здалося непереконливо.

– Самотній? – Барріч спохмурнів. – Фітце, я біля тебе. Як ти можеш бути самотнім?

На цьому розмова закінчилася. Ми просто дивилися один на одного, нічого не розуміючи. Пізніше він приносив мені їжу, але не змушував їсти. Він залишив Лисицю на ніч. У моїй голові промайнула одна думка про те, як Лисиця відреагує на звук відчинення дверей, але друга заспокоювала, що хвилюватися не варто: ті двері більше ніколи не відчиняться.

Знову настав ранок. Лисиця понюхала мене й попросилася вийти. Я був занадто розбитий, аби перейматися тим, що Барріч спіймає мене на гарячому, тому запитав у неї, що сталося. Вона зголодніла, хотіла пити, а її сечовий міхур розривався. Раптом я відчув, як їй незручно. Я надягнув сорочку й повів її вниз на

вулицю, а потім на кухню, щоб нагодувати. Кухарка була рада бачити мене більше, ніж я очікував. Лисицю щедро пригостили вчорашнім рагу, а мені запропонували шість бутербродів з грудинкою та свіжоспеченим хлібом. Тонкий нюх та гарний апетит Лисиці загострили мої власні відчуття. Я усвідомив, що ім не зі звичним апетитом, а з юнацькою любов'ю до їжі.

Звідти Лисиця повела мене до стійла. Хоча я вже не розмовляв з нею, та коли ми ввійшли, я наче помолодів від цього зв'язку. Барріч випростався, відвернувшись від якоїсь роботи, подивився на мене, затим на Лисицю, щось тихо пробурмотів, а потім простягнув мені пляшечку з молоком і соску.

– Найкращі ліки для людини – це робота та турбота про інших, – сказав Барріч. – Кілька днів тому щуроловка народила цуценят. Одне з них занадто слабе порівняно з іншими. Подивимось, чи ти зможеш зберегти йому життя сьогодні.

То було маленьке огидне цуценя з рожевою шкірою, яка пробивалася крізь рябу шерсть. Ще сліпе, писок зморщений, а хвіст тонкий, як у щура. Подумав, що його мати не переживала, що її цуценята помруть саме через таку схожість. Він був кволий і млявий, але я тикав йому тепле молоко і соску, доки він не почав поволі смоктати. Возився з ним, поки його мати не почала облизувати й обнюхувати дитинча. Я забрав одну з його сильніших сестричок від цицьки суки і поклав туди цуценя. Кругленький животик сестрички був уже й так повний, а смоктала вона лише через свою впертість. Була білою з чорною цяткою над одним оком. Вона схопила мій мізинець і теж почала його смоктати. Я відчував, що в неї колись будуть дуже сильні щелепи. Барріч розповідав мені про щуроловів, які хапали бика за ніс і тримали його, незважаючи на весь супротив тварини. Йому не потрібні були помічники, що вчили цього собак, але все ж він поважав таких псів за сміливість. Наших щуроловів використовували за призначенням і регулярно брали на рейди до сапеток[7 - Приміщення для зберігання кукурудзи.] та амбарів.

Я провів там весь ранок і пішов зі стайні в обід. Радо помітив, що цуценя лежало з ситим кругленьким животиком. Після обіду я викидав гній. Барріч керував мною, даючи завдання за завданням. Тому в мене не було часу на щось інше, окрім роботи. Він не говорив до мене і не питав нічого, але постійно працював поряд. Таке враження, що він сприйняв мої слова про самотність буквально і навмисне був там, де я міг його бачити. Кінець дня я провів разом із цуценям, яке зараз було набагато міцнішим, аніж вранці. Притулив його до себе, а воно лізло мені за пазуху, шукаючи молоко своєю тупою мордочкою і лоскочучи мене. Я

придивився: скоро в нього буде рожевий носик. Кажуть, що собаки з рожевими носами б'ються найзавзятіше. Але зараз у нього на думці було лише тепло безпеки, яке розливалося його тілом, бажання смоктати молоко та мій запах. Він звивався у моїх пальцях. Барріч перехилився через перегородку й постукав кісточками пальців по своїй голові, від чого ми з цуценятком аж здригнулися.

– Досить, – суворо попередив він. – Це не чоловіча справа, і це не вилікує твоїх душевних ран. А тепер віддай собача матері.

Я послухався, але неохоче. Не був упевнений в тому, що прив'язаність до цуценяти не допоможе. Я сумував за його теплим маленьким світом, в якому була солома, його братики і сестрички, молоко та матір. На той час я не міг вигадати кращого місця.

Після цього ми з Баррічем пішли вечеряти. Він посадив мене за солдатський стіл, де ніхто не звертав уваги на мою поведінку і не вимагав жодних розмов.

Коли Барріч побачив, що я вже поїв, то ми вийшли на задній двір за кухнею і сіли там пити. Я і до цього пробував ель, пиво і вино, але ніколи не пив навмисне, як Барріч. Коли кухарка вийшла і насварила Барріча за те, що він дає хлопчику міцні напої, він кинув на неї той короткий погляд, як у ту першу ніч, коли я зустрів його у повній солдатів кімнаті. Тоді це було на захист доброго імені Чівелрі.

Барріч провів мене до кімнати, зняв з мене сорочку. Я стояв біля ліжка, хитаючись. Він невимушено штовхнув мене в ліжко й накинув на мене ковдру.

– Спи, – наказав Барріч хрипким голосом. – Завтра ми повторимо. І потім теж, доки ти не прокинешся і не зрозумієш, що це все не смертельно.

Він задмухав свічку й пішов. У мене паморочилося в голові, а все тіло боліло від роботи. Та все ж я не міг заснути. Я плакав. Спиртне вивільнило у мені те, що я притлумлював у собі всі ці дні, і я почав плакати. Я схлипував і гикав так, що мої щелепи трусилися, а сльози і шмарклі перемішувалися. Гадаю, що не плакав так відтоді, відколи мій дід змусив матір покинути мене.

– Все пропало! – почув я свій власний голос. Раптом я відчув, як мене хтось міцно обіймає. Це Чейд обійняв мене й колисав, наче малу дитину. Навіть у темряві я знав, кому належать ті кістляві руки та запах трав і пилу. Не вірячи своєму

щастю, я притиснувся до нього і плакав, доки не охрип і не міг нічого сказати.

– Ти був правий, – сказав Чейд тихим, спокійним голосом, уткнувшись у мое волосся. – Ти був правий. Я не мав тебе про це просити, а ти правильно зробив, що відмовився. Я не буду більше тебе так випробовувати, чесно.

Коли я нарешті заспокоївся, він відпустив мене і дав якийсь напій. Він був ледь теплий і майже без смаку. Але не вода. Я випив його без питань і майже одразу заснув, навіть не пам'ятаючи, як Чейд пішов з моєї кімнати.

Я прокинувся на світанку, ситно поснідав і пішов до Барріча. Я швидко справлявся з усіма завданнями і був дуже уважний, не розуміючи, чому Барріч прокинувся з головним болем і був не в настрої. Він пробурмотів щось про «батьківську пристрасть до випивки» і рано відпустив мене, сказавши, щоб я свистів десь в іншому місці.

Через три дні король Шрюд викликав мене на світанку. Він уже був одягнений, а на столі стояла таця з їжею на двох. Тільки-но я прибув, король відіслав слугу й наказав мені присісти. Я взяв стілець біля столика в його кімнаті. Не питаючи, ситий я чи голодний, він змусив мене їсти. Він говорив лише про їжу й ані словом не обмовився про угоди, відданість чи вірність своєму слову. Коли король побачив, що я наївся, він відсунув власну тарілку і незручно посовався.

– Це була моя ідея, а не його, – раптом сказав він, майже суворо. – Йому це не сподобалося, але я наполіг. Коли підростеш, зрозумієш. Я не можу нікому довіряти. Але я пообіцяв, що ти дізнаєшся це від мене. Я ніколи більше не проситиму перевіряти твій характер таким чином. Даю слово короля.

Він зробив порух, відпускаючи мене. Я піднявся, але в цей час узяв різьблений срібний ножичок з таці. Ним зазвичай різали фрукти. Я подивився королю в очі й досить відкрито вкинув його в рукав. Очі Шрюда розширилися, але він не сказав ані слова.

Через два дні Чейд викликав мене і ми продовжили навчатися, наче й не було ніякої перерви. Він говорив, а я слухав. Ми грали у гру з камінчиками, і я не зробив жодної помилки. Він дав мені завдання, і ми трішки пожартували. Чейд показував мені, як ласка Слінк танцює, щоб отримати сосиску. Наші стосунки знову налагодилися. Але перед тим як залишити його кімнату, я підійшов до його

каміна і мовчки встромив ножики в центрі полички над каміном. Затим я покинув кімнату, не кажучи ні слова й не дивлячись на Чейда. Ми ніколи про це не говорили.

Гадаю, що ніжик і досі там.

Розділ 6

Тінь Чівелрі

Є дві традиції вибору імені для королівських нащадків на основі рис характеру та здібностей. Згідно з першою, імена самі прив'язуються до людини, а коли її навчають володінню Скіллом, то Скілл якимось чином прив'язує ім'я до неї. Тому дитина всупереч своєму бажанню мусить розвивати ту чи іншу рису характеру, виражену в її імені. Цієї традиції ревно дотримуються ті, хто схильний ламати шапку перед дрібною аристократією.

Згідно зі старішою традицією, імена даються випадково (принаймні спочатку). Кажуть, що король Тейкер Завойовник та король Рулер Правитель – перші два острів'яни, які правили землями, що згодом стали Шістьома герцогствами, взагалі не мали імен. Скоріш за все, їхні імена їхньою власною мовою звучали, як і слова в мові жителів герцогства. Тому вони стали відомими завдяки прізвиськам, а не справжнім іменам. Але задля збереження авторитету королів простий народ має думати, що дитина з благородним іменем повинна мати благородну натуру.

– Хлопче!

Я підняв голову. Серед півдюжини інших хлопців, які відпочивали біля каміна, ніхто навіть не ворухнувся. Дівчата взагалі не помітили, коли я перемістився на протилежний кінець низького столу, де сидів майстер Федврен. Він вимовляв слово «хлопчик» так, що всі розуміли, коли воно означало просто «хлопчик», а коли «бастард».

Я запхнув коліна під низький стіл і сів, простягнувши Федврону шматок паперу. Доки він читав акуратні стовпчики літер, я думав про своє.

Взимку ми всі збиралися й сиділи у Великій залі. На вулиці бушував шторм, розбиваючись об стіни замку, а буруни атакували скелі з такою силою, що кам'яний стіл під нами іноді здригався. Важкі хмари крали навіть ті декілька годин тьмяного денного світла, які нам давала зима. Мені здавалося, що темрява накрила нас, неначе туман, як ззовні, так і всередині. Вона проникала в мої очі, тому я постійно хотів спати, хоч і не втомлювався. На коротку мить я загострив свої почуття й відчув, як собаки сприймають повільний хід зими, поки вони сплять і крутяться у своїх кутках. Але навіть там не було жодної цікавої думки чи образу.

У всіх трьох камінах горів вогонь. Перед кожним зібралися три різні групи. В одній працювали лучники, позаяк завтра мав бути придатний для полювання день. Я хотів опинитися там, оскільки оксамитовий голос Шерфа розповідав якусь історію, то голосно, то тихо. Часто його перебивав сміх товаришів, яким подобалося слухати його. У дальньому кутку діти хором виводили якусь пісню. Я упізнав її: то була «Пісня пастушка», за допомогою якої вчилися рахувати. Кілька матерів, що наглядали за своїми дітьми, пристукували ногами під час плетіння мережива, доки старий Джердон перебирав пальцями струни арфи, а діти співали майже в такт.

Біля нашого каміна займалися діти, вже достатньо дорослі, щоб сидіти тихо і вчитися писати. Федврэн дивився за нами, й від погляду його блакитних очей годі було сховатися.

– Поглянь, – показав мені Федврэн, – ти забув перекреслити хвостики. Пам'ятаєш, як я тобі показував? Джастісе, розплющ очі й повернися до писання. Ще раз заснеш, пошлю по дрова. А ти, Черіті, якщо ще раз засмієшся, допомагатимеш йому. Але окрім того, – тут він раптом повернувся до моєї роботи, – ти став писати набагато краще не лише мовою герцогства, але й рунами острів'ян, хоч їх і годі правильно передати на такому поганому папері. Поверхня занадто пориста і надто поглинає чорнило. Для рун потрібна гарно відшарована кора. – Він задоволено провів пальцем по аркушу, над яким працював. – Якщо й далі так старатимешся, то до кінця зими дозволю тобі переписати «Лікувальний poradник» королеви Байдвелл. Що скажеш?

Я спробував усміхнутися, бо був задоволений. Зазвичай учням не доручали переписування: гарний папір був рідкістю, а один недбалий штрих міг зіпсувати весь аркуш. Я знав, що «Порадник» – це дуже простий травник і книга пророцтв, але його переписування було великою честю. Федврэн дав мені чистий аркуш паперу. Я піднявся, щоб піти на своє місце, але він жестом зупинив мене.

– Хлопче?

Я завмер.

Федврэн зніяковів.

– Я не знаю, кого просити про це, окрім тебе. Звичайно, варто було б запитати у твоїх батьків...

На щастя, він замовк і замислено почухав бороду своїми чорнильними пальцями.

– Скоро закінчиться зима, і я знову вирушу в походи. Знаєш, що я роблю влітку? Я ходжу Шістьома герцогствами, добуваючи трави, ягоди й коріння для свого чорнила і заготовляючи папір. Люблю мандрувати дорогами, а взимку гостювати в замку. Багато хто заробляє собі на хліб письмом.

Федврэн задумливо подивився на мене. Я поглянув назад, аби зрозуміти, що він має на увазі.

– Кожні кілька років я беру собі учня. Дехто з них займається письмом у менших замках, а дехто полишає цю справу. У декого не вистачає терпіння до дрібниць. Дехто забуває запастися чорнилом. Але я гадаю, в тебе вийде. Як ти дивишся на те, щоб стати писарем?

Це питання спантеличило мене, і я мовчки дивився на нього. Це не просто була пропозиція стати писарем, дивувало те, що сам Федврэн хоче зробити мене своїм учнем, подорожувати зі мною й навчати таємниць свого фаху. Пройшло кілька років з моменту моєї угоди зі старим королем. Я ніколи не думав, що хтось буде прагнути мого товариства, не кажучи вже про те, що я стану чийось учнем. Винятком був Чейд, а ще Моллі та Керрі, для зустрічей з якими я викроював час після обіду. Від пропозиції Федврєна я аж онімів. Напевно, він відчув мое

збентеження, бо всміхнувся своєю широкою усмішкою, яка одночасно робила його молодшим і надавала поважності.

– Подумай, хлопче. Письмо – це гарний фах. Які в тебе ще є перспективи? Між нами кажучи, провести деякий час поза Оленячим замком піде тобі на користь.

– Поза Оленячим замком? – здивовано повторив я. Це для мене було те ж саме, що підняти завісу. Я ніколи не думав над цим. Раптом подумки я чітко побачив дороги, які вели від замку, а старі карти, які мене змушували вивчати, стали місцями, куди я міг поїхати. Це заворожило мене.

– Так, – м'яко сказав Федврн. – Поза Оленячим замком. Поки ти ростеш, тінь Чівелрі поволі зникає. Вона не буде постійно захищати тебе. Тобі треба жити власним життям, яке задовольнятиме тебе, доки його захист не полишив тебе повністю. Але я не вимагаю, щоб ти зараз давав свою згоду. Подумай над цим. Поговори з Баррічем.

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

1

Терпляча (англ.). – Тут і далі примітки перекладача.

2

Приміщення для королівської варті.

3

Крайній носовий відсік судна. Зазвичай слугує для розміщення вантажів та водяного баласту.

4

Гра слів – в англійській мові префікс «fitz» застосовували до позашлюбних дітей.

5

Частина пальцевого м'якуша в коней, що виконує роль ресори, пом'якшуючи поштовхи при спіранні на землю.

6

Різновид ромашки.

7

Приміщення для зберігання кукурудзи.

Купить: https://tellnovel.me/ru/hobb_rob-n/uchen-ubivc

Текст предоставлен ООО «ИТ»

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию: [Купить](#)